

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Departament

Grau

Tipus de TFG

Data

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Castellà:

Anglès:

Autor/a:

Tutor/a:

Curs:

Grau:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès:

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	3
2. MARC TEÒRIC	4
2.1 Lliga de Futbol Professional	4
2.2 L'interès de la televisió per l'esport	5
2.3 El futbol televisat	6
2.4 Els drets televisius	7
2.5 La Competència pels drets televisius	7
2.6 Competència a través d'una venda individualitzada	9
2.7 La televisió digital per satèl·lit	9
2.8 La llei del partit en obert	10
2.9 Programes de resums	11
2.10 Mediapro	12
2.11 Televisió per cable	13
2.12 Canvis recents en el panorama televisiu	14
3. METODOLOGIA	16
3.1 Objecte d'estudi	16
3.2 Objectius	16
3.3 Criteris metodològics	17
4. EL MODEL D'EXPLOTACIÓ DELS DRETS AUDIOVISUALS DE LA LLIGA DE FUTBOL PROFESSIONAL	18
4.1 DRETS AUDIOVISUALS DEL FUTBOL: DE LA VENTA INDIVIDUAL A LA VENTA CENTRALITZADA	18
4.2 TEMPORADA 2015/16: UNA TEMPORADA DE TRANSICIÓ	19
4.3 LA LFP: EL TRACTAMENT DEL PRODUCTE	21
4.3.1 Els lots	21
4.3.2 Els horaris	21
4.3.2.1 Establiment de les franges	22
4.3.2.2 La diversificació	22
4.3.3 Resums informatius	30
4.3.4 Producció	30
4.4 LES TELEVISIONS: EL TRACTAMENT DEL PRODUCTE	31
4.4.1 Els canals posseïdors dels lots i condicions	31
4.4.2 Els partits	33
4.4.2.1 Movistar	33
4.4.2.2 Vodafone, Orange, Telecable (Abono Fútbol)	36
4.4.2.3 TVE	37
4.4.3 Principals programes de resums	37
4.4.3.1 Movistar	37
4.4.3.2 Vodafone, Orange, Telecable	39
4.4.3.3 TVE	39

4.4.4 Web i altres programes.....	42
4.4.4.1 Movistar.....	42
4.4.4.2 Vodafone, Orange, Telecable	43
4.4.4.3 TVE	43
4.5 TEMPORADES 2016/17, 2017/18 I 2018/19: LA CONSOLIDACIÓ.....	45
4.5.1 Lots	46
4.5.1.1 Evitar la concentració	47
4.5.2 Horaris.....	47
4.5.3 Trets diferencials respecte la temporada 2015/16	48
4.5.3.1 La producció	51
4.6 UNA BREU MIRADA A LA PREMIER LEAGUE: UN MODEL DE REFERÈNCIA?	54
4.6.1 Temporada 2015/16	54
4.6.1.1 Els partits	54
4.6.1.2 Els resums	55
4.6.2 Temporades 2016/17 a 2018/19.....	55
4.6.2.1 Els partits	56
4.6.2.2 Els resums.....	57
4.6.3 El tractament de les televisions.....	57
4.6.3.1 Tractament dels partits	58
4.6.3.2 Tractament dels resums	58
4.6.4 Comparativa.....	59
4.6.4.1 Els horaris i els partits	59
4.6.4.2 Els programes de resums	60
5. CONCLUSIONS.....	63
6. BIBLIOGRAFIA	64

1. INTRODUCCIÓ

El futbol és l'esport que mou més diners al nostre país perquè és el més seguit per la nostre societat. I a mesura que la tecnologia ha anat evolucionant, els drets audiovisuals han anat cobrant cada cop més importància en tots els àmbits, però els del futbol per sobre de tots. A nivell nacional, la competició reina per excel·lència és la de la Lliga de Futbol Professional, que aglutina la Primera Divisió i la Segona.

Passen els dies i les notícies arriben. Els mitjans informen que una operadora ha adquirit uns drets; que hi ha una disputa entre un canal i un altre; que per la pròxima temporada la Segona Divisió es veurà en obert; que la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència (CNMC) intervé per fer complir un nou Decret Llei; o que els comentaristes seran uns o altres. Sorgeixen contínuament un grapat de notícies de tot tipus relacionades amb aquests apreciats drets audiovisuals que, de forma separada, poden resultar difícil de contextualitzar.

El present treball dóna l'oportunitat d'entendre de manera ordenada i coherent l'evolució dels fets relacionats amb els drets audiovisuals de la Lliga espanyola però no en un moment qualsevol, sinó en un moment clau: l'estudi s'ha fet durant la primera temporada en que s'ha aplicat el model de venda centralitzada. Fins ara, al nostre país hi havia un model de venda individual dels drets audiovisuals, en que cada club negociava de forma independent amb les operadores de televisió les emissions dels partits. Això canvia amb la venda centralitzada, ja que qui negocia amb les operadores és l'organisme central de la Lliga en nom de tots els clubs associats per després repartir els beneficis.

És precisament l'evolució de la venda individualitzada a la centralitzada el que porta un munt de fets que són notícia de forma constant. Tot i que el model de venda centralitzada no era obligatori d'aplicar-se fins la temporada 2016/17, la Lliga de Futbol Professional (LFP) va decidir implantar-lo una temporada abans. Aquest treball, doncs, analitza de quina manera ho ha fet la LFP en aquest primer any d'assaig i de quina forma han decidit les operadores de televisió oferir el producte un cop s'han sotmès a totes les condicions de la LFP.

2. MARC TEÒRIC

Per entendre l'actual model d'explotació dels drets audiovisuals de la competició de la Lliga espanyola, és important en primer lloc delimitar aquesta competició. És a dir, saber quins equips i quines competicions són les que organitza la Lliga de Futbol Professional.

En segon lloc, cal conèixer per què el futbol és un esport que desperta l'interès de les televisions. Per això, s'ha de fer referència als trets característics d'aquest esport i explicar perquè desperta tanta passió en la societat espanyola. Un cop comprès això, s'apreciaran de manera evident les raons de les televisions en interessar-se en la competició. A més, es farà una visió més general sobre l'interès dels canals de televisió en retransmetre esdeveniments esportius, exposant la clara interrelació econòmica per aconseguir patrocinis.

En tercer lloc, es realitzarà un repàs de la història dels canals de televisió a Espanya i la relació d'aquests amb la Lliga de Futbol Professional. L'evolució històrica no només portarà a veure i contextualitzar el panorama televisiu actual, sinó que definirà les legislacions realitzades des que la televisió va aterrar al nostre país fins avui i que han anat modulant la relació dels mitjans de comunicació televisius amb el futbol.

2.1 Lliga de Futbol Professional

Per començar, es defineix la competició la qual hi estan en joc els drets televisius que es tracten en el present treball. La Lliga de Futbol Professional (LFP) es dóna a conèixer de la següent manera¹:

Una associació esportiva integrada per totes les societats anònimes esportives i clubs de futbol de Primera i Segona Divisió que participen en competicions oficials professionals d'àmbit nacional. Forma part de la Federació Espanyola però té autonomia jurídica pròpia (...). D'ella depèn l'organització de les competicions de futbol estatals, sempre amb coordinació amb la RFEF. En l'actualitat, està formada per un total de 42 equips: 20 a Primera Divisió i 22 a Segona Divisió.

¹ La Liga de Fútbol Profesional (LaLiga) (<http://www.laliga.es/lfp/>).

La Primera Divisió va començar a disputar-se a la temporada 1928-29. La competició depenia directament de la Reial Federació Espanyola de Futbol (RFEF) fins l'esmentat 1984, quan es va crear l'organisme de la Lliga. El Comitè Executiu va prendre possessió al 1983 i al 1984 es va fundar oficialment la LFP.

2.2 L'interès de la televisió per l'esport

Televisió i esport han anat units des del naixement de la primera. L'interès de les televisions ve donat perquè el gènere esportiu permet provocar emocions a l'audiència, tal i com afirma Josep Maria Blanco². Gràcies a la tecnologia es pot emetre aquest gènere d'una manera dramàtica i espectacular, de manera que profunditza en aquesta arribada als sentiments de la gent (diferents angles, repeticions a càmera lenta, atenció a les expressions dels futbolistes, etc.). L'enfrontament de dos equips (en molts esports com el futbol) en un escenari presenciats per milers d'aficionats, amb un resultat incert i on les habilitats individuals i col·lectives decidiran el destí del partit és la posada en escena que fan de l'esportiu un gènere d'interès per la televisió.

Emilio Fernández Peña³ i Jean-François Bourg⁴, fan èmfasi en la primera disciplina on s'implanten una espècie de drets audiovisuals, els Jocs Olímpics. El primer esdeveniment esportiu televisat van ser els Jocs Olímpics de Berlín de 1936. Va ser un visionat local, habilitat a varies sales que van congregar uns 162 mil espectadors. L'interès dels mitjans de comunicació en l'esport venia de fa temps, però amb la invenció de la televisió, va agafar una nova dimensió. Les emissions esportives començaven a ser habituals i ben rebudes, i els anunciants ho van veure com un espai per promocionar-se. És, com diu Josep Maria Puig⁵, un triangle evident que es retroalimenta: si la retransmissió per televisió d'un espai esportiu té bona audiència, els anunciants hi voldran ser presents, i estaran disposats a invertir econòmicament. Aleshores, la organització d'aquell esdeveniment esportiu (en el cas dels Jocs Olímpics, per exemple, el Comité Olímpic Internacional) posarà un preu més car als drets

² Josep Maria Blanco (2001). "Las retransmisiones deportivas como género periodístico espectacular y dramático". *ZER Revista de Estudios de Comunicación* (Universitat del País Basc), núm. 11, p. 227-272.

³ Emilio Fernández (2009). "Juegos Olímpicos de Verano y derechos audiovisuales. Evolución y restos en el entorno New Media". *Revista Latina de Comunicación social*, 64, 1000-1010.

⁴ Jean -François Bourg (2003). "Economía del deporte y de la televisión". *Revista Telos*, 38.

⁵ Josep Maria Puig (2006) "Màrqueting olímpic: una perspectiva històrica: lliçons universitàries olímpiques". *Bellaterra: Centre d'Estudis Olímpics (UAB). Càtedra Internacional d'Olimpisme*, p. 6.

d'imatge, ja que sap que les televisions que els adquireixin aconseguiran bons patrocinis. Els Jocs de Londres de 1948 van ser els primers en establir un preu als drets d'imatge audiovisual. Va ser un punt de partida. Posteriorment, l'exclusivitat va esdevenir un factor preuat, tal i com ens diu Fernández Peña. Tant pels anunciants com pels canals que adquirien drets es va veure que si es limitava el seu accés en els esdeveniments esportius, és a dir, si es restringia a un nombre determinat, la competència per ser l'únic anunciant del tipus de producte que es representava o l'únic canal d'un territori que podia emetre l'esdeveniment esportiu apujava el preu dels drets.

2.3 El futbol televisat

Un cop vista una visió global de la relació de la televisió amb l'esport en general, es procedirà a analitzar la relació televisió-futbol. Abans de que la Lliga es formés com una entitat independent, la competició ja es disputava amb un format similar, i la televisió va fer acte de presència en el futbol espanyol molt abans que es fundés la LFP. Joseba Bonaut és el màxim exponent en l'estudi del desenvolupament dels drets audiovisuals del futbol des de l'arribada de la televisió fins a l'actualitat, i com es podrà comprovar, el seu nom apareixerà constantment no només per ser el màxim divulgador de la temàtica, sinó perquè tal i com diu ell, hi ha poc estudis envers els drets i altres qüestions relacionades. Diu que el futbol té uns trets que fan que sigui interessant pel públic de manera que el consumeixi massivament a través de la televisió i per tant, els canals estiguin interessats en oferir el producte⁶. Bonaut parla "d'arrelament social" del futbol en la societat espanyola, un esport que forma part de la nostra cultura i tradició. A més, fa referència als factors esmentats anteriorment que es poden aplicar a la resta d'esports d'equip: un resultat incert, l'enfrontament de dos equips, etc. L'autor també fa referència als factors televisius, ja que el producte ofereix grans possibilitats tècniques i econòmiques. El fet de poder mostrar els detalls del joc i recrear l'experiència esportiva comporta una gran atracció per l'espectador, tal i com estudia Joaquín Marín en la seva obra "Las retransmisiones deportivas en televisión". Finalment, Bonaut diu que la durada d'un partit i de la pròpia competició comporten que el producte sigui estable pel canal.

⁶ Joseba Bonaut (2010). "El eterno problema del fútbol televisado en España: una perspectiva histórica de la lucha por los derechos de retransmisión de la Liga de Fútbol Profesional (LFP)", *Comunicación y Sociedad* (Saragossa), vol. XXIII, núm. 2, p.73-75.

2.4 Els drets televisius

I des de quan està la televisió interessada en emetre aquest producte que molts consideren atractiu? Seguint de nou amb Bonaut, des que la televisió va arribar a Espanya, el futbol ha estat un producte demandat per a la seva emissió. El canal públic Televisió Espanyola (TVE) va ser durant diversos anys l'únic disponible per sintonitzar. Des que al 1956 es va començar a emetre regularment, es van fer varies proves amb partits tant en diferit com en directe, però no va ser fins a finals del 1962 quan els clubs que jugaven la Lliga, la Federació Espanyola i TVE van arribar a un acord per retransmetre de manera freqüent un partit per jornada durant un número pactat de setmanes. Aquest va ser el primer acord entre un canal de televisió i la competició per l'adquisició dels drets d'emissió dels partits i els resums. Els partits es van emetre el diumenge, després de la resta de la jornada, fins l'any 1981, quan es va decidir traslladar-los a dissabte a les 20.30.

TVE va emetre els partits de la Lliga amb aquest format fins l'any 1983. A partir de llavors, la irrupció de nous canals públics autonòmics i posteriorment de canals privats a nivell nacional en el panorama televisiu canviarien la dinàmica.

Pel que fa als resums, TVE va començar al 1972 a emetre l'espai 'Estudio, Estadio', ara encara vigent. Per resums entenem clips de vídeo on es mostren les millors jugades dels partits, i és el que feia el programa.

2.5 La Competència pels drets televisius

A mesura que passaven els anys TVE va deixar de ser l'únic protagonista en la televisió d'Espanya, havent de compartir espai amb altres entitats. En primer lloc, l'aparició dels canals autonòmics sorgits a partir de la *Llei del Tercer Canal* van portar al primer conflicte entre canals de televisió per emetre partits de Lliga. Entenem per canals autonòmics aquells que emeten només per a una regió determinada (una comunitat autònoma) i no per a tot el país. Concretament, les televisions autonòmiques TV3 (catalana) i ETB (basca) van decidir emetre partits i resums sense arribar a cap pacte amb la Lliga o amb TVE, posseïdora dels drets. Finalment, les parts van arribar a un acord i TVE seguia tenint els drets d'emissió d'un partit per jornada, mentre que les autonòmiques podien emetre els resums. A partir de la temporada 1985-86, les

autonòmiques també van començar a oferir partits en directe, trencant així el monopoli que havia tingut fins llavors TVE.

Posteriorment, amb l'aprovació de la *Llei de Televisió Privada* de 1988, l'oferta de canals va augmentar considerablement en poc temps. Antena 3 (1989), Telecinco (1990) i Canal+ (1990) naixien i obrien una nova etapa. Aquest últim ho feia en format codificat, és a dir, només visible per a abonats (que havien de pagar una quantitat determinada). Tot i que el canal havia d'emetre un mínim d'hores en obert, els partits de futbol els emetria de manera codificada.

Per altre costat, els canals autonòmics s'agrupaven en un organisme conjunt, la Federació d'Organisme de Ràdio i Televisió Autonòmics (FORTA), de manera que es podien adquirir i prestar serveis de manera compartida entre els canals associats.

A partir de 1990, i tal i com recorden Bonaut i José Vicente García i Gema Alcolea⁷, la FORTA i Canal+ es convertirien en els protagonistes dels drets de futbol. Tots dos es van repartir els drets televisius fins al 1998 deixant gairebé fora de mercat a TVE. Canal+ emetia un partit els diumenges, la FORTA, a través dels seus canals autonòmics, el dissabte, i TVE només emetia els mateixos partits que emetia la FORTA a aquelles comunitats autonòmiques que no tenien canal propi. Els partits de Segona Divisió també van interessar, així que les negociacions amb els clubs també incloïen els de la categoria de plata. Canal+ n'emetia un i les autonòmiques, fins a tres.

Seguint amb aquests autors, es remarca el fet que Antena3 va veure en el futbol un mercat a explotar, i és per això que a mitjans dels anys noranta va començar a competir per l'obtenció dels drets audiovisuals a través de la societat "Gestora de Medios Audiovisuales". Aquesta, la societat per la qual Canal+ explotava els drets (Gestport), i Televisió de Catalunya crearen Audiovisual Sport, una societat formada pels tres canals i que aglutinava els drets de la Lliga (i la Copa), tant de la Primera Divisió com de la Segona. Durant una temporada, Antena3 va emetre un partit per jornada cada dilluns. El repartiment, però, va ser el mateix en gairebé totes les temporades: un partit per Canal+ (codificat) i un per les autonòmiques (obert) en la Primera Divisió; i un de Segona per Canal+ i diversos per les autonòmiques.

⁷ Jose Vicente García, Gema Alcolea (2011). "Los derechos audiovisuales de retransmisiones deportivas y su repercusión en el mercado televisivo español", *Razón y Palabra*, núm. 77.

2.6 Competència a través d'una venda individualitzada

La competència entre canals per obtenir els drets pot generar conflicte si no hi ha estabilitat en el sistema. García⁸ aprofundeix en aquest aspecte, remarcant en el seu estudi sobre els drets audiovisuals del futbol que, al no existir un òrgan centralitzador que organitzi el sistema de drets audiovisuals, els club, sense el suport de la LFP, eren els encarregats de negociar els seus drets audiovisuals, de forma individual, amb les operadores de televisió. Garcia parla d'un model de venda individualitzada que és gairebé únic a Europa, i és un model que porta desigualtat en el repartiment d'ingressos, en que és major pels grans clubs. Aquest model, però, s'ha modificat recentment, com es podrà veure en el treball. El contrari de la venda individualitzada és la venda centralitzada, on un organisme que aglutini tots els clubs (en aquest cas la LFP) és l'encarregat de negociar els drets comercials audiovisuals de la competició amb les operadores de forma conjunta. Per dir-ho d'una altra manera, es negocia l'emissió de la competició i no dels partits d'un club de forma individual. L'organisme central també s'encarrega de distribuir entre tots els diners obtinguts per la venda dels drets.

2.7 La televisió digital per satèl·lit

Tal i com es pot comprovar, la oferta de canals havia augmentat considerablement, però encara ho faria molt més gràcies a la televisió digital per satèl·lit. La televisió via satèl·lit⁹ apareixia per primer cop en la legislació espanyola en la *Llei d'Ordenació de Telecomunicacions* de 1987 de manera general i en la *Llei de Televisió per Satèl·lit* de 1992 de manera específica. Durant aquests primers anys, només els ens públics podien explotar aquesta via, que no es va liberalitzar fins el 1995 amb la *Llei de Telecomunicacions per Satèl·lit*.

De nou Bonaut, García i Alcolea recorden que al 1997 naixien dos plataformes digitals, Canal Satélite Digital i Via Digital. Aquestes plataformes permetien, a través d'un descodificador, veure els canals que oferien gràcies als satèl·lits de comunicació. Totes dues eren de pagament.

⁸ José Vicente García (2011). "Modelo centralizado versus modelo individualizado. Derechos de fútbol y retransmisiones deportivas en Europa", *Revista Telos*, núm 86.

⁹ Tv por satélite (<http://www.televisiondigital.gob.es/TelevisionDigital/formas-acceso/Paginas/tv-satelite.aspx>)

Bonaut, García i Alcolea diuen que, d'aquesta manera, a partir de la temporada 1996/97 es van emetre partits per la via anomenada Pay Per View (PPV), on l'espectador podia veure el partit que volgués pagant de manera individual cadascun per la quantitat demanada (preu que anava a part del que cada client pagava per disposar de la plataforma digital). Alguna temporada les dues plataformes tenien a la disposició els partits de Lliga, però algunes només Canal Satélite Digital. Això ho podien fer gràcies a l'acord arribat amb la posseïdora dels drets de la Lliga, Audiovisual Sport. És des que la televisió de pagament va agafar embranzida quan el govern va aprovar les lleis corresponents per declarar determinats esdeveniments com d'interès general.

Continuant amb el repàs que efectuen els tres autors, l'any 2003, Canal Satélite Digital i Vía Digital es fusionen, formant Digital+, que va quedar principalment en mans de Sogecable. A través de Digital+ es podien veure 8 partits per PPV i el partit de Canal+ (canal que s'emetia també per aquesta plataforma a més de la televisió analògica). Les autonòmiques seguien tenint el partit en obert. Pel que respecte a la Segona Divisió, Canal+ seguia amb un partit i les autonòmiques amb diversos. Aquest va ser el panorama fins el 2006.

2.8 La llei del partit en obert

Amb l'aparició de nous canals privats que augmentaven la oferta televisiva al nostre país, incloent canals codificats, el govern espanyol va legislar en favor de l'emissió dels partits en obert. Quan es parla del concepte "televisió en obert" s'entén per aquells canals televisius que ofereixen el seu contingut de manera gratuïta. Bonaut no s'oblida d'aquest aspecte i recorda que l'any 1997, el govern del PP va impulsar la *Llei Reguladora d'Emissions i Retransmissions de Competicions i Esdeveniments Esportius*, coneguda com la "Llei Cascos". L'article 5 de l'esmentada regulació establí que "en el suposat de les competicions esportives de Lliga i copa, es considerarà d'interès general un partit per cada jornada, que haurà de ser retransmès en directe, en obert, i per tot el territori de l'Estat, sempre que hi hagi algun operador interessat". A més, aquests operadors tenien preferència en l'elecció del partit dins el sistema de repartiment establert en la competició.

García i Alcolea també s'afegeixen en aquesta explicació, i analitzen el fet que l'any 2010 la legislació es va renovar i des de l'1 maig és vigent la *Llei General de la Comunicació Audiovisual*. L'article 20¹⁰ conté una llista dels esdeveniments considerats "d'interès general per a la societat". Entre ells s'hi troben un partit per jornada de la Primera Divisió. L'article, però, no esmenta cap aspecte sobre la preferència en l'elecció del partit. A més, el catàleg d'esdeveniments d'interès general té una vigència biennal. Per tant, d'això es pot deduir que el partit en obert pot ser esborrat en un termini de dos anys respecte l'última aprovació de la llista.

És remarcable també l'estudi que fan Juan José Guimerá i Gloria Santana amb "La ley del fútbol", una obra on precisament estudien tots els aspectes de legislació que conté el futbol espanyol i on amplien el que s'acaba d'explicar a través d'altres autors.

2.9 Programes de resums

Insistent amb Bonaut, cal destacar la seva obra "Los programas de resumen futbolístico de TVE durante el monopolio de la televisión pública: características y rasgos de innovación". L'objectiu dels programes de resums, tal i com diu l'autor, és oferir a l'espectador les millors jugades dels partits de la jornada. Per tant, és l'altre gran vessant a tenir en compte quan es parla de drets audiovisuals del futbol a més de les retransmissions senceres dels partits. A Espanya, el panorama que veu Bonaut és el següent:

(...) La cobertura total i en directe de tots els partits, que actualment marca la programació futbolística espanyola, ha restat interès a aquests espais i els ha convertit en seccions breus de programes contenidors amb una visió més analítica i enfocats a l'opinió i l'entreteniment ('El Día del Fútbol', Canal Plus, 2005). Per això, si l'espectador ja coneix el resultat d'un enfrontament i, el més important, ja ho ha vist, l'àmbit de notícia deixa de tenir importància i el focus d'atenció recau en l'entreteniment. L'opinió, el debat i el "partit fora del partit", la polèmica, esdevenen fils conductors dels programes futbolístics de cap de setmana, que busquen oferir un punt de vista diferent (com ja va començar a realitzar 'El día después' a Canal Plus des de 1990) i alimentar el fanatisme dels seus espectadors (des de la tertúlia de 'Punto Pelota' (...) fins a espais d'humor com 'Crackòvia' de TV3).

¹⁰ Ley 7/2010, de 31 de marzo, General de la Comunicación Audiovisual, BOE 79 (2010).

Aquest panorama és totalment diferent del que passa a Anglaterra com es veurà en el present treball. Per Bonaut, definir i delimitar el concepte de “programa de resums” és difícil, però de totes les tipologies d’espais esportius que existeixen l’emmarca dins el “magazín esportiu” (però adaptable a altres categories), que per ell:

És un espai híbrid entre la retransmissió i els programes informatius, amb una durada entre els 30 minuts i l'hora de durada de mitjana. La seva major virtut és la de "fidelitzar" a l'audiència i retroalimentar les retransmissions esportives periòdiques, com les que tenen lloc els caps de setmana. Al nostre país, (...) aquelles relacionades amb el futbol i el Campionat Nacional de Lliga van ser claus. Bons exemples van ser ‘Su equipo juega fuera de casa’ (TVE, 1957-1959), ‘Primera División’ (TVE, 1959-1963), ‘Graderia’ (TVE, 1964-1965), ‘Ayer Domingo’ (TVE, 1965-1972), i, especialment, ‘Estudio, Estadio’ (TVE, 1973). Molts d'aquests casos són programes de resum futbolístic, que troben en aquesta tipologia genèrica seu millor encaix.

2.10 Mediapro

El grup Mediapro “proveeix serveis tècnics per la indústria audiovisual, és productor i distribuïdor de continguts audiovisuals, gestor i distribuïdor d’esdeveniments esportius, etc”¹¹.

Amb la modificació del *Pla Tècnic Nacional de la Televisió Privada* i l'aprovació del *Pla d'Impuls a la Televisió Digital Terrestre* (2004), naixien el canal La Sexta (grup Mediapro) i Cuatro (Sogecable), que substituïa a Canal+, que ja només es podia veure per la plataforma televisiva de satèl·lit Digital+.

García i Alcolea recorden que Mediapro va començar a negociar, a partir de 2006, amb els clubs de Primera i Segona de manera individual per adquirir els drets televisius. A finals d'aquell any, Sogecable i TV3, propietàries d'Audiovisual Sport, venien part de les seves accions a Mediapro. TV3 venia el 20% (tot el que disposava) i Sogecable el 5%, deixant per tant a Mediapro amb el 25% de l'explotadora dels drets de la Lliga, Audiovisual Sport.

A més, Mediapro va aconseguir els drets del partit en obert, que va emetre a través de La Sexta. Mediapro i Sogecable van estar involucrats en una guerra del futbol per

¹¹ Grupo MEDIAPRO (<http://www.mediapro.es/esp/introduccion.php>)

l'emissió dels partits de Lliga durant tres anys, fins que al 2009 van decidir compartir els drets de manera acordada.

Amb el *Reial Decret Llei 11/2009* s'aprova la televisió digital terrestre de pagament, tal i com afirma Bonaut. Un cop regulada la normativa, Mediapro impulsava el canal Gol Televisión. En poc anys, la modalitat de PPV deixaria de funcionar a les plataformes del nostre país (en el futbol), que començarien a oferir canals Premium. El client paga mensualment una determinada quantitat i pot veure tots els partits que s'ofereixin en el canal (normalment 8 dels 10). És a dir, es va passar de pagar per partit a pagar per canal. En el cas dels clients de plataformes de televisió per satèl·lit pagaven pel paquet de canals que tenien i a part, pel canal que oferia els partits (a Digital+ van crear Canal+ Liga com a equivalent a Gol Televisión). D'aquesta manera, Mediapro i Sogecable podien emetre els partits de Lliga de manera compartida a través de les seves plataformes. Ho van fer fins la temporada 2014/15.

2.11 Televisió per cable

A poc a poc, però, Mediapro i Sogecable van anant compartint espai amb la televisió per cable. El Ministeri d'Indústria la defineix de la següent manera: “és el resultat de l'aplicació de la tecnologia digital a la senyal de televisió, per després distribuir-la per mitjans de xarxes híbrides de fibra òptica i cable coaxial”. En definitiva, són les plataformes televisives que són ofertes per les actuals principals companyies telefòniques (que acostumen a posar a la disposició del client packs que incloguin servei de telefonia + internet + televisió).

A Espanya, el servei de difusió de televisió per cable ve regulat per la *Llei General de Telecomunicacions* de 2003, i la liberalització d'aquest servei es va posar en marxa amb la *Llei de Mesures Urgents per l'Impuls de la Televisió Digital Terrestre, de Liberalització de la Televisió per Cable i de Foment i Pluralisme* de 2005.

La televisió per cable i la Lliga van veure units els seus camins sobretot amb l'adquisició dels drets televisius per part de Mediapro, que va negociar amb les companyies telefòniques per compartir-los i poguessin emetre, d'aquesta manera, els continguts de Gol Televisión.

Després de concentracions d'empreses i adquisicions varies, aquests són els principals proveïdors actuals de televisió per cable al nostre país:

- Movistar (marca de l'empresa multinacional Telefónica), amb Movistar+
- Vodafone, amb Vodafone One TV
- Orange, amb Orange TV
- Euskaltel, amb Euskaltel TV (cobreix País Basc i Galícia)
- Telecable, amb Telecable (cobreix Astúries)

2.12 Canvis recents en el panorama televisiu

- Dos dels principals grups de televisió privada a Espanya, Mediaset i Atresmedia, van aconseguir adquirir dos canals importants. Mediaset, propietària de Telecinco, va comprar el canal Cuatro a Sogecable, mentre que el grup Atresmedia va adquirir La Sexta de Mediapro. Actualment no disposen de cap dret per emetre partits de Lliga, però Mediaset sí que ha emès durant algunes temporades el partit en obert de Primera Divisió.

- Movistar va comprar les accions que tenia el grup PRISA a Distribuidora de Televisión Digital (DTS) el 2015, la plataforma de pagament de Canal+. Així, Movistar disposava ja del 100% de les accions. Els continguts de Movistar TV i Canal+ s'unien i naixia la plataforma única Movistar+, que des de mitjans de 2015 ofereix els continguts que disposaven les dues predecessores. La televisió per satèl·lit està en mans de Movistar, i com que Movistar també disposava d'una plataforma televisiva per cable, Movistar TV (l'antiga Imagenio), ofereix els continguts de Movistar+ tant per satèl·lit com per cable.

- Altres companyies que ofereixen un servei televisiu per cable són les telefòniques Orange, a través d'Orange TV, i Vodafone, per Vodafone TV. A més d'aquestes, també hi ha Telecable, companyia que té una televisió per cable amb el mateix nom que cobreix només la comunitat autònoma d'Astúries.

- El canal Gol Televisión, de Mediapro, va desaparèixer de la TDT. L'1 de juliol de 2015, la companyia va llençar al mercat beIN Sports juntament amb la catari Al Jazeera. No és una plataforma com ho pot ser Movistar+, sinó un conjunt de canals que s'emeten en les plataformes disponibles.

3. METODOLOGIA

A continuació es delimitarà el camp tractat en el treball, els objectius a complir i els criteris que se seguiran:

3.1 Objecte d'estudi

Tot i que hi ha diversos casos dels drets audiovisuals del futbol espanyol s'aglutinen tant les emissions de partits de la competició de Lliga com de la Copa del Rei, el present treball es focalitzarà exclusivament en allò que fa referència a la Lliga, tant la Primera Divisió com la Segona, que són les dues categories que integra la Lliga de Futbol Professional (LFP).

La temporada 2015/16 serà l'eix en el qual pivotarà l'estudi. Dita temporada és la primera que es posa en pràctica la venda centralitzada dels drets audiovisuals del futbol. Abans, però, s'ha explicat breument el camí que han seguit les emissions de la competició domèstica per excel·lència al nostre país des de l'arribada de la televisió a Espanya. I més endavant s'analitzaran les noves condicions proposades per la Lliga en tota aquesta matèria audiovisual per a les temporades 2016/17, 2017/18 i 2018/19.

3.2 Objectius

El principal objectiu del treball és conèixer com els diferents actors que juguen un paper en els drets audiovisuals de la Lliga tracten i donen forma a aquest producte després de l'important evolució cap a la venda centralitzada. Es realitzarà un recopilatori d'esdeveniments relacionats amb tota la temàtica dels drets audiovisuals, especialment, tal i com s'ha dit en l'objecte d'estudi, des de la temporada 2015/16 cap endavant. D'aquesta manera, es podrà llegir de manera ordenada i continuada l'evolució dels esdeveniments, (s'ha pogut fer de manera breu tots els anys que precedeixen la 2015/16 anteriorment), ampliant i detallant cada un dels fets que configuren el panorama televisiu més actual.

Entendre tota aquesta realitat porta a comprendre dues vessants. La primera, la de conèixer totes les condicions a les quals estan subjectes les operadores de televisió a

l'hora d'adquirir els drets. Totes aquestes condicions venen determinades no només per l'entitat de la competició de la Lliga, la LFP, sinó pel propi govern espanyol i per la Comissió Nacional dels Mercats i de la Competència (CNMC). En definitiva, saber com tracten totes aquestes entitats el producte que ofereixen a les operadores.

La segona vessant és la que té a veure amb el tractament que li donen les televisions al producte de la Lliga. És a dir, un cop han adquirit els drets i sabent totes les delimitacions marcades per les autoritats reguladores, de quina manera mostren els posseïdors dels drets els partits i els resums de Primera Divisió i Segona?

Analitzat tot això, es farà una breu comparativa amb el model televisiu establert a la lliga anglesa, la Premier League, per comprovar les similituds i les diferències entre dues de les lligues més importants del món, sinó les que més.

3.3 Criteris metodològics

En primer lloc, es realitzarà una cerca i anàlisi dels documents oficials que legislen o regulen d'alguna manera, directa o indirectament, els drets televisius de la Lliga. A continuació, i un cop entesa la realitat legal proposada pels organismes, es recopilaran les notícies de manera cronològica que han anat definint l'actual panorama televisiu pel que fa als drets audiovisuals del futbol. Per tancar aquest primer objectiu, s'interrelacionaran totes les parts i es plasmaran de manera comprensiva i coherent per explicar com la Lliga i la resta d'entitats reguladores tracten el producte.

Posteriorment, es farà un anàlisi d'emissió de partits, prèvies, programes, resums, etc. d'aquells canals que tenen els drets de la competició. Per a fer-ho, es visualitzaran continguts de diverses jornades de la temporada 2015/16. Fet això, s'explicarà amb detall de quina manera tracten els canals posseïdors dels drets de la Lliga el producte. Es realitzaran taules amb paràmetres variables que resumiran de manera visual i ordenada aquest tractament.

4. EL MODEL D'EXPLOTACIÓ DELS DRETS AUDIOVISUALS DE LA Lliga DE FUTBOL PROFESSIONAL

Per començar, s'analitzarà la temporada 2015/16 en profunditat; després, es farà un cop d'ull a les novetats que s'instal·laran a partir de la temporada 2016/17 i amb una vigència per tres anys; finalment, es realitzarà una breu comparativa amb la lliga anglesa, la Premier League.

4.1 DRETS AUDIOVISUALS DEL FUTBOL: DE LA VENTA INDIVIDUAL A LA VENTA CENTRALITZADA

Durant els últims anys, s'han distingit dos models de venda de drets audiovisuals en les principals lligues europees: una venda centralitzada i una d'individual.

La Lliga espanyola era una de les poques que conservava el model de venda individual. En aquest, les televisions i els clubs acorden directament entre ells el preu per la venda dels drets audiovisuals. És a dir, una televisió pot obtenir els drets d'un grapat de clubs, però una altra televisió tenir els de la resta. Cada club pot intentar treure el màxim de profit possible venent els drets de retransmissió al millor postor, però això significa que els drets dels clubs de la Lliga estan dispersats en diverses televisions, motiu que pot (i de fet ho ha fet a Espanya) generar conflicte per les emissions.

En canvi, el model centralitzat consisteix en la cessió per parts dels clubs a un organisme central (la Lliga o la Federació), que serà l'encarregat de tractar amb les televisions tota la qüestió dels drets audiovisuals. Els diners recaptats es reparteixen amb els clubs associats de manera més o menys equitativa (segons les condicions). Aquest és el model més comú en les principals lligues del nostre continent, i és el model que finalment Espanya adopta de manera oficial a partir de la temporada 2016/17.

L'1 de maig de 2015, el govern espanyol aprovava un Reial Decret Llei en el qual:

Tot i que la titularitat dels drets audiovisuals de retransmissió en directe i / o diferit, en la seva integritat o en versions resumides i / o fragmentades de les trobades de les competicions de futbol professional s'atribueix als clubs o entitats participants,

s'estableix l'obligació de cedir les facultats de la seva comercialització conjunta a les entitats organitzadores, és a dir, a la Lliga Nacional de Futbol Professional en el cas del Campionat Nacional de Lliga de Primera i Segona Divisió, i a la Reial Federació Espanyola de Futbol respecte de la Copa de SM el Rei i la Supercopa d'Espanya.

El Reial Decret publicat en el Butlletí Oficial de l'Estat (BOE) també especifica els motius que mouen a la institució pública a promoure'l: "La dificultat dels operadors per adoptar, per la via de l'autoregulació, un model eficient de gestió dels seus drets audiovisuals."

Per evitar un conflicte de models, també es va establir que els clubs podien negociar de manera individual acords que serien vigents fins la temporada 2015/16 inclosa, però no fins més enllà, ja que a partir de la 2016/17 és quan la venda centralitzada es converteix en obligatòria i per tant, els clubs cedeixen la gestió dels drets de retransmissió a la LFP. La Lliga finalment va incorporar la venda centralitzada fixada pel Reial Decret als seus estatuts el passat setembre de 2015.

4.2 TEMPORADA 2015/16: UNA TEMPORADA DE TRANSICIÓ

Tot i que la venda centralitzada és obligatòria a partir de la temporada 2016/17, la LFP va voler imposar aquest model una temporada abans, és a dir, per a la 2015/16. En un principi, la LFP tenia la intenció de posar a concurs els drets audiovisuals de les temporades 2015/16, 2016/17 i 2017/18 de manera conjunta. Aquesta proposta anava en contra del que havia recomanat la CNMC, que creia més convenient separar la temporada 2015/16 de tota la resta, ja que les dues operadores que tenien acords firmats amb els clubs fins llavors, Mediapro i Telefónica, podien sortir beneficiades. Abans d'iniciar la temporada, els 20 clubs de Primera Divisió i els 22 de Segona ja tenien un acord televisiu individual per la 2015/16. Concretament, amb aquestes dues companyies: Mediapro (38 clubs) i Telefónica (4 clubs). La CNMC deduïa que si la Lliga aconseguia que les dues operadores li cedissin els drets dels equips, conseqüentment Movistar i Mediapro sortirien amb avantatge respecte la resta d'operadores a l'hora de licitar pels lots del concurs dels drets de la competició, ja que serien premiades per haver contribuït a la cessió dels drets a la Lliga. Si hagués estat així, Movistar i Mediapro haurien obtingut els drets per al conjunt de les tres

temporades quan primerament només tenien contractes firmats amb els clubs fins la finalització de la temporada 2015/16.

L'acord de la Lliga amb Mediapro va ser ràpid. L'operadora cedia els drets que tenia dels 38 clubs a la LFP a canvi de la gestió dels drets internacionals de la Lliga¹² fins la temporada 2019/20. Amb Movistar, però, es va trigar més a arribar a un consens. Fins i tot la Lliga, en un primer moment, va decidir treure a concurs els drets audiovisuals conjunts dels 38 clubs que havia obtingut de Mediapro, deixant al marge els que tenia Movistar.

El 10 de juliol de 2015, però, les parts van acabar arribant a un acord definitiu. Movistar cedia els drets dels 4 clubs a la LFP i a canvi, durant la temporada 2015/16 ostentaria els drets de la competició. La majoria de lots que anaven a sortir a subhasta en les bases de concurs van quedar eliminats fruit de l'acord amb Movistar, qui es va quedar tots els partits disponibles de Primera i Segona Divisió excepte un partit per jornada de la màxima categoria, ja que és obligatori que s'ofereixi en obert. D'aquesta manera, la LFP accedia finalment a les recomanacions que havia proposat la CNMC de separar a part la temporada 2015/16 de la resta.

La temporada 2015/16 es convertia en una espècie d'híbrid, una mena d'assaig o fase beta del que serà el model de la venta centralitzada dels drets audiovisuals de la Lliga. A partir d'aquí, es posaven sobre la taula totes les condicions d'uns i altres per determinar com s'oferia el producte. Cada actor juga un paper en aquest tractament, però durant aquesta temporada de transició, el del govern és més limitat, ja que la legislació referent a la venta centralitzada és obligatòria a partir de la temporada 2016/17. Així doncs, la LFP i les televisions són els dos actors que modulen el tractament del producte, i és la LFP qui decideix realitzar un format semblant al que serà obligatori a partir de la temporada 2016/17.

¹² Mediapro s'emporta un percentatge determinat dels ingressos que obté la LFP de les televisions d'altres països, però no s'ha fet pública la xifra.

Competències LFP	Competències televisions amb els drets
<ul style="list-style-type: none"> - Establir quins lots es posen a concurs i les seves condicions - Establir els horaris dels partits - Producció de les imatges dels partits - Regular l'emissió dels resums 	<ul style="list-style-type: none"> - Realitzar prèvies i post partits - Producció: Elegir comentaristes i triar si ser presents al camp o no - Preu del canal dels partits - Format dels programes de resums - Emissió d'altres programes i continguts web

Taula 1. Competències de la LFP i de les televisions. Font: Pròpia a través de les dades obtingudes de les Bases de la LFP.

4.3 LA LFP: EL TRACTAMENT DEL PRODUCTE

El primer d'aquests actors que es veurà a continuació és l'organisme de la Lliga, la LFP, a través dels paràmetres del llistat anterior.

4.3.1 Els lots

Després d'anunciar l'acord, la Lliga va donar a conèixer quins lots posava a concurs i les condicions amb que ho feia. Aquests lots eren: un partit en obert de la Primera Divisió, l'exclusivitat dels resums en obert i un partit en obert de la competició de la Copa del Rei.

El partit en obert de Lliga era en segona elecció i mai podia incloure un equip que estigués jugant competició europea i en cap cas el Barça, el Reial Madrid, l'Atlètic de Madrid ni el València. El lot dels resums permetien mostrar les millors jugades de cada partit en un màxim cinc minuts.

4.3.2 Els horaris

La Lliga establia també les franges horàries dels partits (per tant, les televisions no podien triar-la unilateralment).

4.3.2.1 Establiment de les franges

Les bases especificaven el següent:

Els partits en Obert de Primera Divisió en la jornada de cap de setmana es disputaran preferiblement els dissabtes, en un dels següents dos horaris: 18:00 o 22:00, o els diumenges a les 18:00.

A efectes informatius, els partits de Primera Divisió en modalitat de pagament que es disputin en cap de setmana (incloent divendres i dilluns) s'emetrán els divendres a les 20:30, els dissabtes a les 16:00, 18:15 i 20:30. Els diumenges a les 12:00, 16:00, 18:15 i 20:30 i els dilluns a les 20:30. A l'agost totes les bandes horàries podrien retardar-se a les 19:00, a les 21:00 i 23:00. Quan la jornada de Primera Divisió se celebri, excepcionalment, durant la setmana (dimarts, dimecres i dijous a les 20:00, 22:00 i, excepcionalment, a les 18:00), La Lliga designarà les dates i horaris dels partits per facilitar que pugui configurar-se el calendari respectant les diverses normes que influeixen en ell (descans de tres dies entre partit, etc.), i l'adjudicatari seleccionés el partit d'acord amb la programació realitzada per la Lliga.

Aquests horaris no són una novetat de la venta centralitzada, ja que des de feia algunes temporades existien multitud de franges, molt semblants a les mostrades.

4.3.2.2 La diversificació

Tant en la temporada 2015/16 com en les posteriors, tal i com es podrà comprovar en les bases de les temporades de 2016 a 2019, existeixen multitud de franges horàries per als partits. En el cas de la Primera Divisió, la tònica normal és un partit per cada franja. Així va quedar configurat l'horari de Lliga durant la 2015/16.

Primera Divisió	Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns	 Partit de pagament Partit en obert Coincidència de partits de la mateixa categoria
12:00			6		
13:00					

14:00				
15:00				
16:00		2	7	
17:00				
18:00				
19:00		3	8	
20:00				
21:00	1	4	9	10
22:00		4, 5		
23:00		5		

Taula 2. Horaris de Primera Divisió, temporada 2015/16. Font: Pròpia.

Cada número equival a un partit. Com es pot comprovar, hi ha 10 franges horàries on no coincideix cap partit excepte alguns minuts dels últims partits de dissabte (el partit en obert amb un de pagament).

Quan Mediapro era qui posseïa els drets audiovisuals de la competició anteriorment, només disposava del canal Gol Televisión, que es veia per una única finestra en la TDT. Si bé es veritat que existia la plataforma Gol Stadium, per on es podien veure partits per

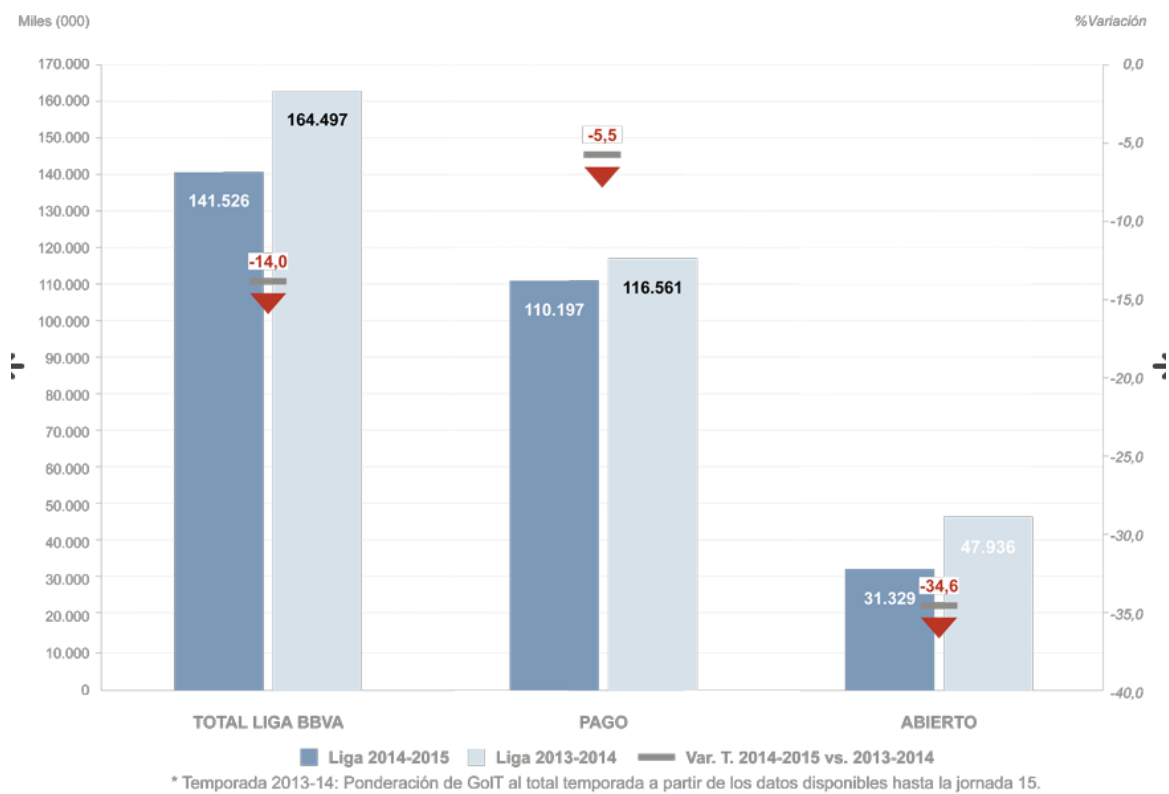
diverses finestres, aquesta només es veia per Internet i no per televisió. Ara Mediapro té múltiples canals de beIN Sports per on els quals s'emeten diversos partits que coincideixen en horari. Si Mediapro tenia els drets de tots els partits, la lògica portava a intentar emetre tots els partits. Com que només es comptava amb una finestra, la solució era un partit per franja horària.

En la temporada 2015/16, són operadores com Movistar, Vodafone o Orange qui tenen els drets, i al tenir plataformes multicanals, no tenen aquest problema. Tot i això, la diversificació horària s'ha mantingut. La Lliga entén que la diversificació afavoreix als equips i a les televisions per temes comercials (cada equip, amb els seus patrocinis, té la seva franja horària) i per tant, no és qüestió de que un canal tingui una finestra o diverses. Quedi clar, però, que els horaris els posa la Lliga i no les televisions tot i el fort interès que tenen aquestes. Les operadores poden suggerir, però la decisió final la pren la Lliga¹³.

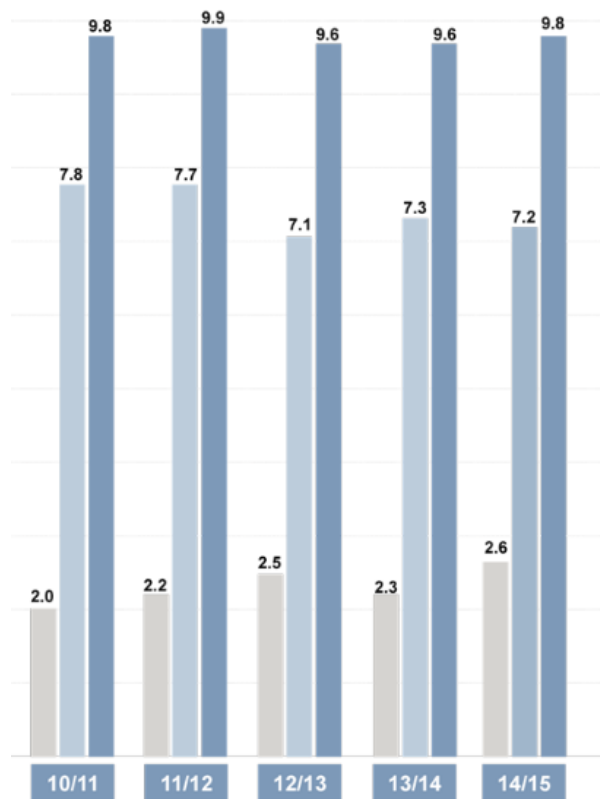
Històricament, a la Lliga hi coincidien molts partits per jornada, fins i tot quan ja eren retransmesos tots per televisió (en la modalitat PPV). La tendència ha canviat en els últims anys poc a poc, creant noves franges horàries fins a arribar a les 10 (màximes) actuals, teòricament, en favor de la Lliga, dels equips, de les televisions, etc. Però i els aficionats?

Resulta impossible conèixer el grau de satisfacció de cada aficionat o saber si, en cas que no s'hagués evolucionat cap a les 10 franges horàries, si l'assistència als estadis i l'audiència haguessin estat iguals, inferior, o superiors a les actuals. El que sí es disposa són les dades que proporciona la pròpia Lliga. I en aquestes es veu un descens en l'audiència i una variabilitat pel que fa a l'assistència:

¹³ Informació extreta de l'entrevista a Javier Tebas pel diari El Confidencial (2015).

Gràfic 1. Comparativa audiència 2014/15 amb la temporada anterior. Font: LFP.

Gràfic 2. Assistència als estadis, temporada 2014/15 (espectadors/socis/total). Font: LFP.

Pel que fa a les franges horàries més i menys preferides, el diari El Confidencial va elaborar un gràfic corresponent a la temporada 2014/15, amb horaris molt similars a la 2015/16, on quedava clar que els partits jugats divendres i dilluns presentaven menys assistència.

Gràfic 3. Assistència per horari, temporada 2014/15. Font: El Confidencial a través de dades obtingudes de la LFP.

Totes aquestes dades, però, sempre són relatives, ja que els estadis, el clima, el nivell d'emoció del partit (saber si hi ha alguna cosa en joc o no), els preus de les entrades, etc. són factors que poden afectar a l'assistència sense que la Lliga hi tingui relació. En tot cas, tant la temporada 2015/16 com les posteriors, tal i com ho indiquen les bases, la diversificació horària total està establerta, de divendres a dilluns, amb 10 franges horàries i on, en principi, a partir de la temporada 2016/17 ni tan sols coincidiran uns minuts dos partits.

La Segona Divisió ha presentat, en la temporada 2015/16, un panorama totalment diferenciat:

Segona Divisió	Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns	<div><div></div>Partit de pagament</div> <div><div></div>Coincidència de partits de la mateixa categoria</div>
12:00			16		
13:00					
14:00					
15:00					
16:00					
17:00			17, 18, 19, 20		
18:00		11, 12, 13, 14			
19:00					
20:00			21		
21:00		15			
22:00					
23:00					

Taula 3. Horaris de Segona Divisió, temporada 2015/16. Font: Pròpia.

Cinc franges horàries, i en dues d'elles hi coincidien 4 partits en cadascuna, com es pot comprovar en la taula. El partit en primera elecció i més important, el qual incloïa prèvia i comentaristes presents al terreny de joc era el de diumenge a les 12:00.

En el cas de la Segona Divisió la diversificació es limita a cinc horaris, extensible a sis si hi ha partit dilluns. Els interessos comercials també són més limitats, ja que els diners que mou la categoria de plata són molt inferiors a la Primera Divisió, així com els nivells d'audiència.

L'evolució que s'ha vist en la temporada 2015/16 és la uniformitat en cada jornada. Per exemple, la jornada 25 de la temporada anterior, la 2014/15, va presentar els següents horaris: el dissabte, un partit a les 18:00, un a les 18:15, un a les 20:00 i un a les 21:00. Diumenge, un a les 12:00, dos a les 16:00, un a les 17:00, un a les 18:15, un a les 19:00 i un a les 21:00. A més, hi havia operadors múltiples, sobretot en obert, tant a nivell nacional com regional. Les dades d'assistència i audiència de la temporada 2015/16 no estan disponibles, però comparar les dades d'audiència, sent tots els partits de pagament, amb el model de la temporada anterior, es fa estrany. I conèixer les dades d'assistència de temporades anteriors a la 2015/16 tampoc serien una referència si no se'n disposen les d'aquesta, precisament perquè el panorama horari era radicalment diferent i variable. No s'ha de desconsiderar, tot i així, el fort canvi que la LFP ha posat en les bases de 2016 a 2019, on s'ofereix el lot de 6 partits en obert. Les opcions són totalment diferents, però no s'ha especificat si és perquè el model de la 2015/16 ha funcionat o no.

Durant la temporada 2015/16 es podria concloure que l'ordre horari, preservant la no coincidència de diversos partits en una mateixa franja horària (excepte els explicats en 2a divisió), canvia totalment si s'equiparan les dues competicions. Fins ara s'ha fet una distinció de categories per explicar el pla horari de cada una. En la següent taula hi ha combinades ambdues:

Primera i Segona Divisió	Divendres	Dissabte	Diumenge	Dilluns	<div> <div>■</div> Partit de pagament Primera Divisió </div> <div> <div>■</div> Partit en obert de Primera Divisió </div> <div> <div>■</div> Partit de pagament Segona Divisió </div> <div> <div>■</div> Coincidència de partits de la mateixa categoria </div> <div> <div>■</div> Coincidència de partits de les dues categories </div>
12:00			6, 16		
13:00					
14:00					
15:00					
16:00		2	7		
17:00			7, 17, 18, 19, 20		
18:00		11, 12, 13, 14	17, 18, 19, 20		
19:00		3, 11, 12, 13, 14	8, 17, 18, 19, 20		
20:00		3	8		
21:00	1	4, 15	9, 21	10	
22:00		4, 5	9		
23:00		5			

Taula 4. Horaris de Primera i Segona Divisió. Font: Pròpia a través de les dades obtingudes de les bases de la LFP.

Cada número, de nou, equival a un partit (la primera desena als de Primera Divisió i els posteriors a la Segona). Les úniques franges horàries que queden absolutament independents són la de divendres, la de dissabte a les 16:00 i la de dilluns, en els tres casos en partits de Primera. Com a resultat queda un quadre on el color vermell, que marca la coincidència de partits d'ambdues categories, és força visible. L'argument de la virtut que cada equip té la seva franja horària només és aplicable si es miren els partits de Primera Divisió, perquè quan s'aglutinen les dues divisions, es pot comprovar que la coincidència en les franges és habitual. Fins i tot el partit estrella de Segona Divisió, el de les 12:00, té plena coincidència amb un partit de Primera. En conclusió, l'ordre horari existeix en les categories separadament; quan s'ajunten, es barregen.

4.3.3 Resums informatius

El lot corresponent a l'adjudicació dels resums en obert en exclusivitat només tenia sentit amb la modificació de la *Llei General de la Comunicació Audiovisual*, i per la qual els informatius diaris de televisió, a partir de la temporada 2015/16, només podien emetre clips de com a màxim un minut i mig del conjunt de la jornada en total (això si, de manera gratuïta). A més, s'obligava a mostrar, en aquestes cintes, el logotip de la Lliga. Fins llavors, els informatius tenien la facultat d'emetre resums més extensos.

4.3.4 Producció

Les bases estableixen que la Lliga serà l'encarregada de la producció audiovisual. Això és una novetat, ja que fins llavors la producció de les imatges les portaven les operadores que tenien els drets dels partits que emetien. El cost d'aquesta l'han assumit els canals guanyadors dels lots, però, en tot cas, aquests canals podien personalitzar la producció com ells volguessin (amb la intervenció i aparició de comentaristes i analistes que preferissin).

La LFP decidia, doncs, quin nivell de tractament mereix cada partit. Per això va fer 4 distincions, 4 categories de partits, que mereixien més o menys tractament: la producció premium (partit entre el Barça i el Madrid), producció A (partits del Barça i del Madrid amb altres clubs), producció B (uns altres 4 partits), i producció C (tota la resta).

Per altra banda, la Lliga també va enviar a cada camp de futbol una cadena de càmera, un operador de càmera, un periodista i un reforç d'il·luminació per a la realització d'entrevistes post partit a un jugador de cada equip sobre el mateix terreny de joc i posteriorment en la zona mixta (on els periodistes realitzen les entrevistes abans que els jugadors abandonin les instal·lacions) si la operadora decidia no enviar els comentaristes i periodistes al camp. Aquesta operadora oferia les entrevistes realitzades per la LFP després dels partits.

4.4 LES TELEVISIONS: EL TRACTAMENT DEL PRODUCTE

El segon actor que s'analitza són les televisions que van adquirir els drets de l'emissió dels partits i dels resums.

4.4.1 Els canals posseïdors dels lots i condicions

Com està dit, Movistar i la LFP finalment van arribar a un acord per al qual l'operadora telefònica adquiria els drets d'emissió de la Lliga, tant de Primera Divisió com de la Segona. El canal públic estatal, TVE, va ser qui va guanyar el concurs dels lots del concurs i es va adjudicar tant el partit en obert com els resums (a més del partit de Copa).

Quan Movistar va comprar les accions que tenia el grup PRISA a DTS al 2015, disposava ja del 100% de les accions a l'adquirir el que era Digital+. Mesos després, es creava Movistar+,

La concentració de tots els continguts de les antigues Digital+ i Movistar TV en mans de Movistar donava a l'operadora telefònica un gran poder. És per això que la CNMC va aprovar aquesta concentració amb certes condicions. Pel que fa al futbol i la Lliga, amb l'objectiu d'evitar una monopolització del producte i promoure una competència efectiva en benefici dels consumidors, la CNMC va establir el següent:

Telefónica posarà a disposició d'altres operadors de televisió de pagament una oferta majorista de canals Premium (aquells que comptin amb contingut d'estrena en exclusiva de les anomenades “Majors” o esdeveniments esportius en directe de la Lliga de

Primera Divisió de futbol, Copa de SM el Rei de futbol, Champions League, Europa League, Campionat del Món de futbol, Campionat Mundial de bàsquet, Fórmula 1, Moto GP i els Jocs Olímpics).

Cada operador de televisió de pagament podrà accedir a un màxim del 50% dels canals que integren l'oferta majorista i tenen llibertat de triar com componen la seva elecció dins d'aquesta oferta majorista.

Per això, Vodafone, Orange i Telecable van arribar a un acord amb Movistar abans de l'inici de la temporada 2015/16 per a que també poguessin emetre determinats continguts. Aquests continguts, pel que fa a la Lliga, són els 9 partits per jornada de Primera Divisió (tots menys el que s'ofereix en obert) i els partits de Copa. Els partits de Segona, però, es van quedar només a Movistar.

Així, el panorama de la competició futbolística nacional de la temporada 2015/16 va quedar configurat de la següent manera:

Plataforma/canal	Emissió dels partits	Canals designats
	- Un partit per jornada de Primera Divisió en primera elecció. 28 de les 38 jornades són partits del Barça o del Madrid, incloent un dels dos clàssics.	
	- 8 partits per jornada de Primera i sempre inclou un del Barça o un del Madrid. Emet a més un dels dos clàssics de la temporada.	
	- Tots els partits de Segona Divisió en exclusiva. Per tant, els 11 partits per jornada.	
  	- Un partit per jornada de Primera Divisió en primera elecció. 28 de les 38 jornades són partits del Barça o del Madrid, incloent un dels dos clàssics.	
	- 8 partits per jornada de Primera i sempre inclou un del Barça o un del Madrid. Emet a més un dels dos clàssics de la temporada.	
	- Un partit en obert per jornada de Primera. - Els resums de tota la jornada de Primera.	

Taula 5. Panorama televisiu, temporada 2015/16. Font: Pròpia a través de les dades obtingudes de les pàgines de les operadores.

4.4.2 Els partits

La senyal dels canals de Movistar i de la resta d'operadores de pagament és la mateixa, tot i el canvi de nom que ofereixen els canals. La producció gairebé també: els comentaristes són els mateixos, però amb una excepció. El partit ofert per Canal+ Partidazo compta amb la narració de Carlos Martínez i les aportacions de Michael Robinson i Julio Maldonado. En canvi, pel canal d'Abono Fútbol 1, Movistar va decidir crear una retransmissió paral·lela que anés a càrrec de Antonio Sánchez i Juan Eduardo Esnáider (fins que aquest últim va ser contractat com a entrenador del Getafe, motiu pel qual va ser substituït per Manu Sarabia). Tant la preservació de la marca Canal+ en exclusiva per Movistar com la negativa a compartir els comentaristes més importants amb la resta d'operadores es podria deure a una estratègia de mercat i amb la intenció de trobar algun aspecte per diferenciar-se de les demés.

4.4.2.1 Movistar

Emissió del partit per Canal+ Partidazo

El partit emès per Canal+ Partidazo, i per tant, l'escollit en primera elecció, els comentaristes (Carlos Martínez, Michael Robinson i Julio Maldonado) eren presents a l'estadi on es disputava el partit, amb Ricardo Sierra a peu de camp. Abans de cada partit es feia una prèvia d'una hora i un post partit de mitja hora que incloïa entrevistes, rodes de premsa, resum, etc.

Emissió dels partits per Canal+ Liga

Per a la resta de 8 partits de pagament (Canal+ Liga), Movistar cobria alguns directament en el camp però en d'altres els retransmetien des del plató. Per exemple, en la jornada 36 del Campionat, els partits Reial Societat-Reial Madrid i Atlètic de Madrid-Rayo comptaven amb els comentaristes al camp; la resta de partits es van retransmetre a plató. En tot cas, la Lliga sempre té un periodista en tots els camps de Primera Divisió per a que realitzi les entrevistes un cop finalitzats els partits. Aquestes entrevistes poden ser emeses per qui té els drets.

Segons els partits, alguns incloïen una prèvia de mitja hora i post partit de mitja hora també (normalment els que tenien comentaristes presents al camp). Si la prèvia (de mitja hora) coincidia amb l'emissió d'un altre partit, Movistar utilitzava canals paral·lels per emetre la prèvia (a través de Canal+ Liga Multi o Multifútbol). Continuant amb l'exemple de la jornada 36, aquesta incloïa els partits Reial Societat-Reial Madrid, Atlètic de Madrid-Rayo Vallecano i Betis-FC Barcelona, tots el dissabte. El partit del Madrid (16:00h) incloïa una prèvia i un post partit. El post partit va ser emès per Canal+Liga Multi, ja que a les 18:15, Canal+ Liga emetia l'Atlètic de Madrid Rayo Vallecano, prèvia del qual s'emetia pel canal Multifútbol (perquè coincidia amb els últims minuts del partit del Madrid). El post partit s'emetia per Canal+ Liga. El partit del Barça (20:30), s'emetia per Canal+ Partidazo i per tant, incloïa en aquest mateix canal una prèvia d'una hora i un post partit de mitja hora. La resta de partits de la jornada no disposaven ni de prèvia ni de post partit. Per entendre millor totes les coincidències horàries de prèvies i de partits, el següent quadre mostra un resum ordenat del que s'acaba d'explicar, posant com a exemple la mateixa jornada 36:

Canal/ Horari		 MULTI		
15:30	Prèvia: Reial Societat-Reial Madrid	Prèvia: Reial Societat-Reial Madrid		
15:45				
16:00				
16:15				
16:30				
16:45				
17:00				
17:15				
17:30				
17:45				
18:00		Post partit: Reial Societat-Reial Madrid	Prèvia: Atlètic de Madrid-Rayo V.	
18:15	Partit: Atlètic de Madrid-Rayo V.			
18:30				
18:45				
19:00				
19:15				
19:30				
19:45				
20:00				
20:15				
20:30	Post partit: Atlètic de Madrid-Rayo V.	Prèvia: Betis-FC Barcelona		
20:45			Partit: Betis-FC Barcelona	
21:00				

21:15				
21:30				
21:45				
22:00				
22:15				
22:30				
22:45				
				Post partit: Betis-FCB

Taula 6. Tractament de Movistar als partits de Primera, temporada 2015/16. Font: Pròpia.

L'avantatge de disposar d'una plataforma multicanal permet a Movistar distribuir els continguts per diversos dials, sense que hi hagi problema per decidir quin contingut emetre en cas de que hi hagi coincidència horària en algun partit. Per tant, en cas que coincidissin no només prèvies amb partits, sinó dos o més partits a l'hora, es podien distribuir per Canal+ Liga Multi o pels de Multifútbol.

Emissió dels partits per Canal+ Liga 2 (Segona Divisió)

Les franges horàries dels partits de Segona Divisió han acostumat a ser les següents:

- Dissabte a les 18:00 s'emetien 3 o 4 partits.
- Dissabte a les 20:15 s'emetia 1 partit.
- Diumenge a les 12:00 s'emetia 1 partit.
- Diumenge a les 17:00 s'emetien 4 partits.
- Diumenge a les 19:15 s'emetia 1 partit.
- Dilluns a les 20:30 s'emetia, ocasionalment, 1 partit.

Tots els partits s'emetien per Canal+ Liga 2. En les franges horàries on coincidien partits, Movistar emetia de manera individual cada un dels partits a través dels canals de Multifútbol. Per Canal+ Liga 2 emetia el 'Multi Liga Adelante', per on es feien connexions a tots els partits que s'estiguessin jugant en aquella hora.

Els partits de dissabte a les 19:15 i de diumenge a les 20:30 tenien una prèvia de 10 minuts. El Muti Liga Adelante també comptava amb una breu prèvia. El partit de diumenge a les 12:00 tenia una prèvia de mitja hora i els seus comentaristes, Juanma de la Casa, Raúl Ruiz i Sergio Sánchez, assistien al camp. La resta de partits es narraven des de plató. Cada dimarts a les 19:00 s'emetia el programa Planta Segunda, dedicat a

l'actualitat de la categoria i de la jornada. Aquest programa es podia visionar de forma gratuïta per la web.

Tractament de Movistar a la Segona Divisió	Emissió de partits	Comentaristes al camp	Programa dedicat a la Segona Divisió
	1 partit diumenge a les 12	Sí	Planta Segunda
	1 partit dissabte a les 20:15	No	
	1 partit diumenge a les 19.15	No	
	“Carrussel” de partits dissabte a les 18:00 i diumenge a les 17:00	No	
	Emissió individualitzada en diferents dials dels partits que coincidien en hora	No	No

Taula 7. Tractament de Movistar als partits de Segona, temporada 2015/16. Font: Pròpia.

4.4.2.2 Vodafone, Orange, Telecable (Abono Fútbol)

Emissió del partit per Abono Fútbol 1

Equivalent a l'emès per Canal+ Partidazo, però, com està dit, amb comentaristes diferenciats. En aquest cas, Antonio Sánchez i Juan Antonio Esnáider (substituït després per Manu Sarabia), que no eren presents al camp. També incloïa una prèvia d'una hora i el post partit. El partit es multidifonia pel canal Abono Fútbol al llarg de la setmana.

Emissió dels partits per Abono Fútbol

Equivalents als partits emesos per Canal+ Liga, els comentaristes són els mateixos que els d'aquest canal. És a dir, Movistar utilitza els mateixos comentaristes per a les senyals de Canal+ Liga i Abono Fútbol. No hi havia gairebé diferenciacions, doncs, entre els dos productes. Igual que passa amb Canal+ Liga, existia l'Abono Fútbol Multi, per on el qual s'emetien prèvies, posts partits o altres partits si hi havia coincidència horària amb un altre partit que s'emetés per Abono Fútbol. Així mateix, els partits es multidifonien al llarg de la setmana per Abono Fútbol.

4.4.2.3 TVE

Durant la temporada 2015/16, el partit en obert emès pel canal públic no ha estat en un canal fix. Alguns partits s'han emès per La1 i alguns pel canal temàtic Teledeporte (TDP). Els comentaristes han estat David Figueira i Antonio Pinilla, que no estaven presents al camp. La retransmissió no incloïa cap tipus de prèvia ni de post partit. L'horari habitual ha estat dissabte a les 22h. El partit també es multidifonia alguns dies més de la setmana pel canal Teledeporte.

4.4.3 Principals programes de resums

Un cop vist el tractament dels partits, es veurà el tractament dels programes de resums de les televisions amb drets.

4.4.3.1 Movistar

Movistar+ programava cada dissabte i diumenge el programa 'El Día del Fútbol'. Aquest programa s'emetia pel canal #0 (cosa que comportava que més clients de la plataforma puguin veure el canal, ja que no feia falta tenir contractat el paquet d'esports per veure'l). L'espai només s'emetia per Movistar+ i no pels canals d'Abono Fútbol.

El programa era conduït per Nacho Aranda i Carolina García (que va substituir a Noemi de Miguel a la meitat de temporada). Comptava amb la col·laboració de gent com Kiko Narváez, Santiago Cañizares, Gustavo López o Manu Sarabia.

El camí per el qual avançava el programa depenia de l'actualitat del cap de setmana, però més o menys seguia la següent estructura:

- Sumari on s'informa de com ha anat cada partit de Primera Divisió.
- Classificació de Primera Divisió.
- Altres titulars.
- Comentari d'alguna jugada important de l'actualitat futbolística.
- Resums dels partits de Primera Divisió amb algun comentari de cada partit després de l'emissió del resum. Si s'esqueia, a més de comentaris, s'emetien

reportatges del partit, entrevistes o talls de la roda de premsa dels entrenadors (segons la rellevància del fet o del partit).

- Resums de tots els partits de Segona Divisió.
- Tractament d'altres competicions.

En primer lloc, cal dir que el sumari i la classificació revelaven com havia anat la jornada, i a l'inici de cada resum es mostrava el marcador final del partit. És a dir, l'espectador ja sabia el resultat i com estava la classificació abans de veure els resums.

Pel que fa a aquests resums, alguns d'ells no només mostraven les millors jugades, sinó que incloïen al mateix moment anàlisis tàctics dels equips. I respecte als comentaris posteriors de cada partit, normalment s'hi dedicaven més minuts al FC Barcelona, Reial Madrid i Atlètic de Madrid que a la resta, amb reportatges, estadístiques de jugadors, etc. Els resums de la Segona Divisió es mostraven de manera consecutiva i també informant de cada marcador a l'inici dels resums.

El programa de dissabte emetia tots els resums i informacions dels partits jugats divendres i dissabte. Inicialment programat per a les 0:00 h, les darreres jornades de la temporada van començar a les 22:30, hora en la qual encara es jugava un partit de Primera Divisió, el que s'emetia en obert. Per això, el resum d'aquest partit es mostrava un cop finalitzava i, per tant, cap a la part final del programa. També s'informava del marcador abans de veure el resum.

El programa de diumenge emetia tots els resums i informacions dels partits jugats diumenge i tornava a emetre els de divendres i dissabte, tant de Primera com de Segona Divisió. S'emetia també a les 22:30, hora en la qual ja havia acabat tota la jornada de diumenge.

Segons el partit emès diumenge a les 20:30, és a dir, el que acabava just abans de que comencés 'El Día del Fútbol', determinava el funcionament del programa, ja que contínuament podien anar connectant amb un periodista present a l'estadi del partit per emetre entrevistes, rodes de premsa, etc. En tot cas, el funcionament era aproximadament molt similar cada setmana.

Tots els partits, inclòs el que s'emetia en obert, tenien una multidifusió al llarg de la setmana, de manera que es podien reviuire sencers, tant els de Primera Divisió com els de Segona, a través de Canal+ Liga i Canal+ Liga 2.

4.4.3.2 Vodafone, Orange, Telecable

Com que aquestes plataformes no tenien canals propis de futbol, no disposaven d'un programa del tipus 'El Día del Fútbol' que emeten els canals de Movistar. Els resums que s'emetien són els que es podien veure a Abono Fútbol en l'espai 'Compact Liga', que també s'emetia pels canals de Movistar. En aquest s'oferien els resums dels partits en forma de clips independents, sense que estiguessin integrats dins un programa. L'espai també tenia una multidifusió al llarg de la setmana.

4.4.3.3 TVE

Tal i com passava amb 'El Día del Fútbol' a Movistar+, TVE emetia cada dissabte i diumenge, després de la finalització dels partits, un programa de resums: 'Estadio 1'. TVE era el canal que havia obtingut el lot de resums en obert en exclusiva de la Primera Divisió.

El programa es dividia en dues bandes: una amb una taula de tertulians i una que emetia els resums. Juan Carlos Rivero era a la taula dels tertulians i Carlota Vizmanos i Francisco José Caro eren a la part dels resums. Vizmanos i Caro explicaven les jugades i Pablo Alfaro era l'analista d'aquestes. A la taula de tertulians, tot i que variava, hi assistien amb regularitat Roberto Gómez, Antonio Romero, Joaquín Maroto, José Joaquín Brotons o Lorena González. El programa només era dedicat a la Primera Divisió.

L'estructura de l'últim programa emès (diumenge 28 de febrer) va ser la següent:

- Sumari dels partits, on s'anuncien els resultats.
- Classificació.
- Entrevistes de l'últim partit jugat (Barça-Sevilla).
- Comentaris dels tertulians de l'últim partit jugat amb imatges d'aquest partit. Inclou entremig la roda de premsa de l'entrenador del Sevilla.
- Resum València-Athletic (inclou talls rodes de premsa).
- Resum Deportivo-Granada (inclou talls rodes de premsa).
- 'El área técnica': anàlisi del Valencia-Athletic.
- 'El quinto árbitro': anàlisi de les jugades polèmiques amb Luis Martínez.

- Roda de premsa de l'entrenador del Barça.
- Comentaris dels tertulians del partit del Barça amb imatges d'aquest partit. També comenten el partit del València.
- Comentaris dels tertulians sobre el Reial Madrid.
- Resum Barça-Sevilla.
- Comentaris dels tertulians del partit del Barça amb imatges d'aquest partit.
- 'El quinto árbitro': anàlisi de les jugades polèmiques del partit del Barça.
- Resum Vil·larreal-Llevant (inclou talls rodes de premsa).
- 'El área técnica': anàlisi del Vil·larreal-Llevant.
- 'El quinto árbitro': anàlisi de les jugades polèmiques del partit del Vil·larreal.
- Reportatge partit Reial Madrid-Atlètic de Madrid (jugat dissabte).
- Comentaris dels tertulians sobre la situació del Reial Madrid.
- Les millors parades i els millors gols de la jornada.
- Portades dels diaris esportius.

Com es pot comprovar, el programa tenia una estructura més desordenada que no pas 'El Día del Fútbol'. Per exemple, la secció de 'El quinto árbitro' no apareixia després de cada partit, sinó que ho podia fer després d'emetre el resum de dos partits.

Per altra banda, se cedia molt de temps als tertulians per a que opinessin sobre l'actualitat de la Lliga, sobretot per parlar del Barça i del Reial Madrid. El programa de dissabte només incloïa els resums dels partits jugats dissabte (i divendres), mentre que el de diumenge només inclou els de diumenge, sense tornar a emetre els de dissabte com sí que ho feia 'El Día del Fútbol'. Al oferir només els resums de Primera Divisió, es deixava més espai per a la tertúlia.

Els resultats també s'anunciaven al principi del programa així com la classificació. Per tant, no hi havia factor sorpresa a l'hora de veure els resums.

Fi de l'emissió de 'Estadio 1'

La *Llei General de la Comunicació Audiovisual* i ratificada en el BOE de l'1 de maig de 2015 diu el següent:

El dret d'emissió en exclusiva no pot limitar el dret a la informació dels ciutadans. Els prestadors del servei de comunicació audiovisual que hagin contractat en exclusiva l'emissió d'un esdeveniment d'interès general per a la societat han de permetre als restants prestadors l'emissió d'un breu resum informatiu en condicions raonables, objectives i no discriminatòries. Aquest servei s'utilitzarà únicament per a programes d'informació general i només podrà utilitzar-se en els serveis de comunicació audiovisual a petició si el mateix prestador del servei de comunicació ofereix el mateix programa en diferit. No serà exigible cap contraprestació quan el resum informatiu sobre un esdeveniment, conjunt unitari d'esdeveniments o competició esportiva s'emeti en un informatiu de caràcter general, en diferit i amb una durada inferior a noranta segons.

La LFP havia estimat, per a la temporada 2015/16, que el dret a la informació per als canals de televisió que no tenien adquirits cap lot era el de poder fer resums d'1 minut i mig per jornada en total. Davant d'això, Mediaset es va queixar tant per això com per la limitació de l'accés de les seves càmeres als estadis. La CNMC va irrompre llavors per resoldre el conflicte.

El mes de gener de 2016 la Comissió va dictaminar que els canals tenien dret a emetre un minut i mig de resums en els seus programes informatius per cada partit (i no pel total de la jornada com havia interpretat la Lliga), limitat a dos cops durant les 24 hores posteriors a cadascun. A més, s'havia de permetre l'accés de les càmeres de Mediaset o altres operadores privades als estadis. És a dir, que el lot de resums que havia adquirit TVE quedava pràcticament anul·lat, ja que aquest lot assegurava pel posseïdor resums extensos en exclusiva de la jornada. Fins ara, la resta de canals podien emetre només resums d'un minut i mig del conjunt de la jornada de Primera Divisió (és a dir, 9 segons per partit de mitjana) i ara es passava a 90 segons per partit. Tot i que TVE disposava del dret d'emetre resums més extensos i fora dels programes de noticiaris, les condicions ja no eren les mateixes.

Així doncs, TVE va decidir rescindir el vincle amb la Lliga pel que feia al lot dels resums, encara que continuava emeten el partit en obert. És per això que el programa de resums 'Estadio 1' va deixar d'emetre's a mitja lliga.

COMPARATIVA: FUNCIONAMENT DELS PROGRAMES DE RESUM		
Nom del programa	El Día del Fútbol	Estadio 1
Plataforma/canal		
Factor sorpresa	No	No
S'anuncien els marcadors a l'inici del programa	Sí	Sí
Resums narrats o comentats?	Comentats	Comentats
Entrevistes	Personalitzades	D'altres plataformes
Resums de Primera Divisió	Sí	Sí
Resums de Segona Divisió	Sí	No
Anàlisis	Sí	Sí
Tertúlia	Poca	Freqüent
Segueix la seqüència resum-anàlisi del partit resumit; resum 2-anàlisi del partit resumit 2; etc.	Sí	No
Segueix un ordre definit dels resums: de més recent a més llunyà	Sí	No
El programa del diumenge torna a emetre els resums de dissabte	Sí	No

Taula 8. Comparativa programes de resums. Font: Pròpia.

4.4.4 Web i altres programes

Després de veure el tractament dels partits i dels resums, només queda veure la resta de continguts relacionats que ofereixen les televisions.

4.4.4.1 Movistar

La web de Movistar oferia resums de 3 minuts dels partits de Primera Divisió de forma oberta per a qualsevol usuari amb connexió a Internet. No oferia els resums de Segona. En els resums s'anunciaven els marcadors a l'inici de cada un, pel que tampoc hi havia factor sorpresa. No emetia 'El Día del Fútbol' per la web, però sí l'espai 'Planta Segunda'.

Pel que fa altres programes, Movistar va emetre el següents continguts destacats a través de la seva plataforma televisiva:

- 'Compact Liga': Emissió dels resums dels partits. Hi havia una versió per a la Primera Divisió i una per a la Segona. S'emetien resums dels partits de manera

individual o del conjunt dels partits. Es van fer varies emissions durant la setmana. El resultat s'anunciava al principi de cada resum. Tots eren comentats per dos comentaristes que en cap cas sortien en pantalla, només s'emetien les millors jugades del partit.

- 'El día después': Programa que analitzava la jornada de manera informativa a través de reportatges dels partits, però també es fixava en altres aspectes: la graderia, les banquetes, diàlegs dels jugadors, etc.
- 'El tercer tiempo': Programa, presentat per Antonio García i Roberto Quintana, on s'emetien resums i reportatges de la última jornada, a més d'altres seccions com les millors parades de la jornada o l'onze ideal.

4.4.4.2 Vodafone, Orange, Telecable

No s'oferien els resums per les webs de cap de les operadores que tenien els canals d'Abono Fútbol.

Vodafone, Orange i Telecable també emetien, a través d'Abono Fútbol, una versió de 'El tercer tiempo' diferenciada de la de Movistar però amb un format semblant.

4.4.4.3 TVE

El programa de 'Estadio 1' estava disponible a la web de RTVE. També ho estaven els resums de manera individualitzada, encara que aquests només mostraven els gols o alguna ocasió de perill aïllada, i la seva durada oscil·lava entre el minut i el minut i mig. Aquests breus resums només van estar disponibles durant el període que era vigent el contracte entre la LFP i RTVE pel que respecte als resums.

Pel que fa a altres programes de contingut futbolístic destacats, cada nit de la setmana TVE emetia 'Estudio Estadio', normalment pel canal de TDP. Primerament, era presentat per David Figueira i anava acompanyat de 3 convidats experts variables. Era un programa d'anàlisi sobre l'actualitat del futbol no només espanyol sinó mundial. S'aprofitava aquest programa per emetre els resums que no s'encabien a 'Estadio 1' (per exemple, el dels partits del dilluns). Es mostraven sovint imatges dels partits els quals es tenien els drets dels resums.

Quan RTVE va rescindir el contracte i es van acabar les emissions de 'Estadio 1', la taula de debat, anàlisi i tertúlia d'aquest, presentat per Juan Carlos Rivero, va passar a copar l'espai de 'Estudio Estadio'. Com que ja no es disposaven dels drets dels resums, ja no s'emetien imatges dels partits.

TEMPORADA 2015/16		 	
Drets de partits de Primera Divisió	1 partit en primera elecció i 8 partits en tercera elecció. Modalitat de pagament	Emeten els mateixos que triï Movistar	1 partit en obert en segona elecció
Presència dels comentaristes als estadis de Primera Divisió	Sí en el partit en primera elecció. Només en alguns en la resta dels 8 partits	No en el partit en primera elecció. En els mateixos que Movistar en la resta	No
Drets de partits de Segons Divisió	11 partits de pagament	No	No
Presència de comentaristes als estadis de Segona Divisió	Només en el partit de diumenge a les 12:00	-	-
Comentaristes propis	Sí	No. Els que posi Movistar	Sí
Drets de resums de Primera Divisió	Sí	Sí	Sí
Programa propi de resums	Sí	No	Sí fins a meitat de temporada
Drets de resums de Segona Divisió	Sí	No	No
S'ofereixen els resums de manera gratuïta per la web	Els de Primera Divisió	No	Els de Primera Divisió

Taula 9. Quadre resum dels panorama televisiu de la temporada 2015/16. Font: pròpia amb dades obtingudes de les bases de la LFP i de les operadores.

Drets audiovisuals de la Lliga	Venta individualitzada	Venta centralitzada
Qui emet els partits?	Segons amb quina operadora pacti cada club de la LFP	Segons qui adquireixi els lots de partits de la LFP
Acords per l'emissió	Una operadora amb drets els pot comercialitzar a altres.	Els drets els comercialitza la Lliga amb qui adquireixi els drets. La CNMC pot evitar concentració de continguts obligant a una operadora a obrir a la resta els seus continguts.
Producció dels partits	Diversificada. Les imatges dels partits les produeix la operadora que emeti el partit	Unificada. Les imatges les produeix la Lliga
Existeix partit en obert?	Sí, per llei	Sí, per llei
Segona Divisió	Multitud d'operadores, incloses a nivell territorial	Segons qui adquireixi els lots.
Horaris dels partits	Diversificats. Els fixava la Lliga, no les televisions	Diversificats. Els fixa la Lliga, no les televisions
Ingressos	Segons l'acord entre club i operadora	Repartit per diversos criteris entre tots els clubs per la LFP
Tractament general dels partits per les operadores	Prèvia i post partit en els partits importants. Nombre de càmeres, repeticions, etc. triats per la operadora	Prèvia i post partit en els partits importants. No trien el nombre de càmeres, repeticions.
Resums	Oberts	Amb condicions
Programes de resums	-	Estructura similar a quan hi havia venda individualitzada.

Taula 10. Comparativa venda individualitzada amb la centralitzada. Font: Pròpia a través de les dades obtingudes del *Reial Decret-Llei 5/2015* i les Bases de la LFP.

4.5 TEMPORADES 2016/17, 2017/18 I 2018/19: LA CONSOLIDACIÓ

La temporada 2015/16 ha servit com una mena d'assaig per a les bases de concurs que la LFP ha posat a la disposició de les operadores de televisió per a les temporades 2016-2019. És a partir de la temporada 2016/17 quan el contingut del *Reial Decret-Llei 5/2015* entra en vigor i obliga als clubs, sense cap tipus de mirament, a cedir a l'entitat de la Lliga els drets audiovisuals. A més, imposa les condicions bàsiques per a consolidar el model de 2015/16 dels lots, la vigència de la possessió dels drets, el repartiment dels diners entre els clubs, etc.

En el següent quadre es pot veure en quins camps influeixen els 3 actors (govern, LFP i televisions) que modulen el tractament del producte de la Lliga espanyola:

Govern a través del Reial Decret-Llei	Competències LFP	Competències televisions amb els drets
<ul style="list-style-type: none"> - Imposar el sistema de lots - Establir la durada a 3 anys de la vigència de les bases d'un concurs - Imposar tot un seguit de condicions per evitar el monopoli dels drets - Establir el repartiment dels beneficis televisius entre els clubs i obligar als clubs a certes contribucions - Legislar en favor d'un partit en obert 	<ul style="list-style-type: none"> - Determinar el contingut dels lots que es posen a concurs i les seves condicions - Establir els horaris dels partits - Producció de les imatges dels partits. - En alguns casos, tria de comentaristes. - Regular l'emissió dels resums 	<ul style="list-style-type: none"> - Realitzar prèvies i post partits - Producció: en alguns casos, elegir comentaristes i triar si ser presents al camp o no - Preu del canal dels partits - Format dels programes de resums - Emissió d'altres programes i continguts web

Taula 11. Competències per a les temporades 2016-19. Font: pròpia a través de les dades obtingudes del *Reial Decret-Llei 5/2015* i les Bases de la LFP.

4.5.1 Lots

Igual que les anteriors bases de concurs, la LFP treu a concurs diferents lots per incentivar l'accés de diferents operadores de televisió als drets de retransmissió. En aquest cas, però, ja posa a la disposició, tal i com es marca per llei, tots els partits de Primera i Segona Divisió. Els lots són els següents:

- Lot 1: un partit en obert en segona elecció, amb les mateixes condicions que les passades bases, és a dir, sense opció d'emetre partits on un dels clubs jugui competició europea ni en cap cas Barça, Madrid, Atlético de Madrid ni València.
- Lot 2: Partits de Copa del Rei.
- Lot 3: Resums de la jornada en obert de fins a 12 minuts per partit.

- Lot 4: 6 partits de Segona en obert en segona elecció.
- Lot 5: Un partit en primera elecció de Primera Divisió, un de Segona Divisió en primera elecció i els partits de la fase d'ascens. El que l'adquireixi pot com a màxim emetre 18 partits del Barça, 18 del Reial Madrid i el Clàssic de la segona volta.
- Lot 6: Els altres 8 partits de Lliga de Primera Divisió (de pagament), a més de la resta de partits de Copa del Rei. Dret a emetre resums dels partits com els del lot 3.
- Lot 7: 10 partits de Segona Divisió de pagament en segona elecció.
- Lot 8: Partits de Primera, Segona i Copa per els establiments públics en exclusiva per plataformes de pagament.
- Lot 9: Partits sota demanda en exclusiva.
- Lot 10: Resums de 90 segons per partit, en exclusiva.

4.5.1.1 Evitar la concentració

El *Reial Decret-Llei 5/2015*, referent als drets d'explotació dels continguts audiovisuals de les competicions professionals, estableix el següent:

La durada dels contractes de comercialització no pot excedir els tres anys. Una mateixa persona o entitat no pot ser titular o adquirir de manera directa o indirecta drets exclusius d'explotació en el mercat nacional de continguts corresponents a més de dos paquets o lots, bé sigui en el procés de licitació o en un moment posterior mitjançant adquisició o cessió de drets adquirits per tercers, llevat que en algun lot o paquet no existissin licitadors o adquirents o altres ofertes econòmicament equivalents.

Amb aquestes mesures, s'evita la monopolització d'una operadora de tots els lots i es limita la durada de la possessió d'aquests.

4.5.2 Horaris

Pel que fa als horaris que imposa la LFP i pel qual les televisions s'hauran d'adaptar, les bases especifiquen el següent:

Els partits de Primera Divisió (excepte els partits del Lot 1) que es disputin en cap de setmana (incloent divendres i dilluns) s'emetran segons el següent horari indicatiu: Els divendres a les 20:30, els dissabtes a les 13.00, 16: 00, 18:15 i 20:30. Els diumenges a les 12:00, 16:00, 18:15 i 20:30 i els dilluns a les 20:30.

Pel que fa a l'horari i dia dels Partits de Primera Divisió en obert del Lot 1, se celebrarà els divendres a les 20.30. Els partits del Lot 5 de Primera Divisió es disputaran, llevat de circumstàncies excepcionals, en horari de tarda de dissabte a les 16:00 o diumenge a les 20:30. Els partits del Lot 5 de Segona Divisió es disputaran, llevat de circumstàncies excepcionals, en horari de matí (12:00) de diumenge. La resta de partits de Segona Divisió es disputaran, indicativament, els dissabtes i els diumenges, a les 16:00, a les 18:00 i a les 20:00. Llevat de circumstàncies excepcionals, la fixació dels horaris dels partits de Segona Divisió facilitarà l'emissió de tots els partits inclosos en el Lot 4 en un mateix canal si convé als interessos de l'Adjudicatari. A l'agost les bandes horàries podran retardar-se a les 19:00, a les 21:00 i 23:00.

A Primera Divisió, l'únic canvi en horari que s'aprecia respecte la temporada passada és el del partit de dissabte a les 22:00, que passarà a ser a la 13:00. La resta d'horaris són els mateixos. A Segona, a més de la franja horària de les 12:00, es passa de dues franges a tres per dia.

4.5.3 Trets diferencials respecte la temporada 2015/16

Primera Divisió: els lots corresponents als partits de la màxima divisió del futbol tenen les mateixes condicions que la Lliga va imposar durant la temporada 2015/16. Per tant, tenim un partit en primera elecció, un partit en obert amb totes les restriccions de la temporada passada i un pack conjunt amb la resta dels 8 partits. Pel que fa als resums, però, sí que hi ha algunes modificacions.

- El partit en obert (lot 1): a més de l'esmentada franja horària adjudicada a aquest paquet (divendres a les 20:30), s'especifica en les bases que es permetrà al canal poder personalitzar la seva producció, i oferir comentaris, anàlisis i entrevistes des del camp.
- El partit en primera elecció de Primera i Segona Divisió (lot 5): Es permet l'accés a tots els estadis de tots els partits per a fer comentaris i anàlisis. El canal

que adquireixi aquest lot tindrà el dret d'emetre el resum de tota la jornada de Primera i Segona Divisió. El temps màxim per partit resumit és de 12 minuts.

- Els 8 partits restants (lot 6): La LFP proposa dues opcions per aquest lot. La primera és contractar el Canal Liga TV, produït per la pròpia Lliga, amb els seus continguts, comentaristes i analistes; o contractar el lot amb el dret a emetre els partits sense que la producció sigui feta per Canal Liga TV, i per tant, es pugui personalitzar. El que adquireixi aquest lot podrà emetre el partit del lot 1 en diferit i tots els resums de de Primera i Segona amb un màxim de 12 minuts per partit.
- Els resums (lot 3): el pack permet emetre resums de fins a 12 minuts per partit tant de la Primera com de la Segona Divisió. El lot és en exclusiva per un canal en obert.

Segona Divisió: S'aprecien canvis importants en la Divisió de Plata. Es venia d'una temporada on la plataforma de pagament Movistar+ disposava dels 11 partits en exclusiva. A partir de la temporada 2016/17, la LFP crea un lot de 6 partits per jornada de Segona per emetre en obert. Per altra banda, però, hi ha dos lots més que inclouen partits de Segona: el número 5, que és el que dóna dret a triar en primera elecció un partit de Primera i un de Segona, i el número 7, que inclou la resta dels 10 partits per jornada.

- 6 partits en obert (lot 4): el lot contempla que el canal que se l'adjudiqui pugui triar si emetre els partits per a tot el territori espanyol o limitar la seva difusió per regions. És a dir, té la opció de, per exemple, emetre només per a Catalunya un partit del Girona. La producció per a aquests partits és pròpia. La LFP permet emetre resums de 3 minuts de cada partit que es tenen drets en el lot.
- Un partit en primera elecció (lot 5): associat al partit en primera elecció de la Primera Divisió. Les condicions d'aquest lot estan explicades anteriorment.
- 10 partits en segona elecció (lot 7): inclou el Canal Liga TV 2, equivalent a Canal Liga TV però en la Segona Divisió. Així, es dóna la opció al canal adjudicat de triar si emetre aquest canal produït per la Lliga o si decideix contractar la opció de produir el contingut, amb els seus comentaris i analistes. L'adjudicat del lot podrà emetre resums de fins a 12 minuts per partit de tota la jornada de Segona Divisió.

Altres: La LFP crea altres lots destacats que s'expliquen a continuació:

- Resums de 90 segons de cada partit en exclusiva (lot 10): és un nou lot i on es permet emetre breus resums durant la setmana següent a la jornada, tant de Primera com de Segona Divisió. L'exclusivitat, però, és limitada, ja que recordem que la CNMC va dictaminar que els programes d'informatius tenien dret a emetre resums de 90 segons per partit. És a dir, la única virtut del lot 10 és el fet d'emetre aquests resums quan es cregui oportú i no limitar-se només a dos informatius.
- Els bars (lot8): és un lot fet per a l'emissió de tots els partits de Primera i tots els de Segona en establiments públics a través de Canal Liga TV 3, produït per la LFP. Es dona la opció de no contractar el canal però sí els partits i fer una producció pròpia.
- Partits sota demanda en exclusiva (lot 9): les bases presenten la opció d'emetre en diferit de tots els partits de Primera i Segona Divisió.

Diferències en les Bases de concurs	Temporada 2015/16	Temporades 2016/17 a 2018/19
Lot de resums vs dret a la informació	En les bases es va subhastar un lot de resums en exclusivitat. A mitja temporada, es va haver de readaptar perquè es va decretar que els informatius tenien dret a emetre resums	Lot on s'especifica la durada dels resums. La diferenciació respecte els altres canals rau en el temps dels resums, ja que la resta tenen el dret a informar amb un minut i mig per partit.
Producció dels partits	Personalitzada pel que fa a comentaristes, analistes, etc.	Opció a personalitzar-la, però en principi, els lots de 8 partits de 1a divisió i 10 de 2a venen amb els canals produït per la Lliga.
Opcions per a la Segona Divisió	En exclusiva per a Movistar+	3 lots: el primer inclou un partit en primera elecció; el segon, 10 partits en segona elecció; el tercer, 6 d'aquests 10 partits en obert i amb opció de "territoritzar-los".
Establiments públics	Segons drets l'operadora	Els drets seran adquirits només per un licitador.
Noves opcions de resums	-	Clips de 90" per partit en diferents plataformes

Taula 12. Diferències en les bases entre la temporada 2015/16 i les tres següents. Font: Pròpia a través de les dades obtingudes de les Bases de la LFP.

4.5.3.1 La producció

Com s'ha pogut comprovar, hi ha alguns lots on es permet personalitzar la producció de les retransmissions, però n'hi ha que no del tot. És una de les novetats de les noves bases de concurs. Fins la centralització de la venda dels drets audiovisuals, cada operadora produïa el partit que emetia, incloses les imatges. És a dir, les televisions que tenien els drets de cada partit posaven les càmeres, la realització i tot el relacionat amb la producció. Això va canviar a la temporada 2015/16, on la producció la va portar a terme la Lliga o, millor dit, a càrrec de qui digués la Lliga, pel que respecte a les imatge. Per la resta, la producció era personalitzada. A partir de la 2016/17, el panorama torna a canviar.

Els canals Canal Liga TV, Canal Liga TV 2 i Canal Liga TV 3 són produïts per la pròpia LFP i, a més dels partits inclosos, també es difonen continguts de diversa mena fets per la Lliga.

Però què vol dir personalitzar la producció en aquestes bases? La LFP ho especifica així:

Els Adjudicataris dels Lots 1, 3, 4 i 5 podran personalitzar la producció lliurada per La Lliga acord a les seves preferències, per la qual cosa podran personalitzar les seves emissions mitjançant l'ús de locucions, comentaris i aparicions dels seus locutors, narradors i comentaristes. En cap cas, podran els Adjudicataris personalitzar la imatge de joc dels partits [...].

Per tant, les imatges sempre seran fetes per la producció de la Lliga, i la personalització rau en els comentaristes. En cas dels lots que inclouen els canals de Liga TV no caldria personalitzar-los perquè els partits ja porten els comentaristes de la producció de la Lliga. Tot i això, i tal i com està explicat, la LFP permet no contractar aquest canal però sí els partits del lot i poder tenir accés als estadis amb els comentaristes que el canal vulgui (fent-se càrrec d'aquest cost).

A més, les bases diuen que la producció (tant dels partits com dels resums) serà feta per la LFP o per qui aquesta designi. La Lliga va decidir que Mediapro seria la companyia que portaria a terme la producció. Casualment, és aquesta qui s'ha adjudicat, com es podrà veure en el quadre resum, el lot número 6, que és el que inclou el Canal Liga TV, produït per la pròpia Mediapro. En aquest cas, doncs, no hi haurà cap tipus d'incidència.

Per altra banda, la LFP torna a fer distincions en la producció dels partits per determinar quins mereixen més mitjans i per tant, millor tractament, i quins menys, per jornada:

- Producció “El Clásico”: partits entre el Barça i el Madrid.
- Producció Premium: partits del Barça i del Madrid corresponents al lot 5 (els partits en primera elecció)
- Producció A: partits del Barça i del Madrid i del Madrid amb altres clubs.
- Producció B: Una altres 4 partits de Primera Divisió.
- Producció C: 4 partits de Primera i 4 de Segona.
- Producció D: la resta de partits de Segona.
- Altres costos i aspectes.

A més, igual que en la temporada 2015/16, la Lliga també enviarà a cada camp de futbol una cadena de càmera, un operador de càmera, un periodista i un reforç d’il·luminació per a la realització d’entrevistes post partit sobre el mateix terreny de joc i posteriorment en la zona mixta si la operadora decideix no enviar els comentaristes i periodistes al camp. Aquesta operadora podrà oferir les entrevistes realitzades per la LFP després dels partits.

Primera Divisió 2016-2019	Emissió de partits	Producció personalitzada	Drets dels resums de tota la jornada	Emissió per a establiments públics	Conté beIN Sports LaLiga
	1 partit en primera elecció	Sí	Sí	No	Sí
	Sí	No	Sí	Sí, juntament amb Orange.	Sí
	Sí	No	Sí	Sí, juntament amb Vodafone.	Sí
	Sí	No	Sí	No	Sí
	8 partits en tercera elecció	No	Sí	No	-

Per determinar	1 partit en obert	Sí		-	No
----------------	-------------------	----	--	---	----

Taula 13. Panorama televisiu a partir de la temporada 2016/17, Primera Divisió. Font: Pròpia a través de les dades obtingudes de les Bases de la LFP.

Segona Divisió 2016-2019	Emissió de partits	Producció personalitzada	Drets dels resums de tota la jornada	Emissió per a establiments públics
	1 partit en primera elecció	Sí	Sí	No
Per determinar	10 partits en segona elecció	No	Sí	-
Per determinar	6 partits en obert en segona elecció	No	Només dels 6 partits que s'emeten	-
	Tots els partits de Segona Divisió	No	-	Sí

Taula 14. Panorama televisiu a partir de la temporada 2016/17, Segona Divisió. Font: Pròpia a través de les dades obtingudes de les Bases de la LFP.

Cal diferenciar una plataforma d'un canal. Movistar, Vodafone, Orange i Telecable són plataformes que inclouen desenes de canals de televisió, entre ells els de beIN Sports. Per tant, el contingut que adquireixi Mediapro, que és la que produeix el canal beIN, es podrà veure a través d'aquestes plataformes. Per altra banda, beIN té dos tipus de canals. Per beIN Sports és per on s'han emès tots els continguts que disposaven durant la temporada 2015/16, i, de fet, ha estat l'únic tipus de canal disponible. Un cop han adquirit els drets de la Lliga, es crearà una nova finestra de canals anomenats beIN LaLiga.

4.6 UNA BREU MIRADA A LA PREMIER LEAGUE: UN MODEL DE REFERÈNCIA?

La lliga anglesa acostuma a ser un referent en molts aspectes del futbol. Ho és per la competitivitat, història, estil de joc, organització, estadi plens, etc. Com no podia ser d'altra manera, també ho és pel que fa als drets audiovisuals. Concretament, pel valor d'aquests. La Premier és la lliga que més ingressa tant pel que recapta de les televisions al seu país com pels drets internacionals.

Javier Tebas, president de la LFP, deia: “Hem d'acostar-nos al seu valor audiovisual, sinó, la Lliga es convertirà en l'ACB i la Premier en la NBA”. El model a Anglaterra funciona, ja que si bé és veritat que molts diners que ingressen els clubs venen pel que paguen les televisions internacionals, el que paguen les televisions del país és una xifra molt elevada, i si poden fer-ho és gràcies als ingressos que les pròpies televisions tenen de la publicitat i dels abonats pel fet d'emetre la competició. Però, quin model tenen a Anglaterra? De quina forma tracten el producte tant la organització de la competició com les televisions?

4.6.1 Temporada 2015/16

La 2015/16 ha estat l'última dins d'un conjunt de 3 temporades. És a dir, la Premier League va llençar les seves pròpies bases de concurs que serien vigents des de la temporada 2013/14 fins la 2015/16. En aquestes bases, anomenades Invitation to Tender (ITT), s'hi podien trobar 4 packs:

- Partits en directe
- Resums en obert
- Partits en diferit
- Clips dels partits per Internet

4.6.1.1 Els partits

Els partits en directe inclouen cinc paquets de 26 partits i dos paquets de 12, per a un total de 154 partits. Tenint en compte que la competició té 380 partits al llarg de les 38

jornades, significa que més de la meitat no es van televisar en directe a Anglaterra. És una cultura ben diferent a l'espanyola, on des de fa anys que es poden veure tots els partits, ja sigui pagant o en obert. A Anglaterra no.

Les bases parlen d'un horari protegit de les televisions, que és el de dissabte a les 15:00 de la tarda (16:00 de la tarda hora espanyola). En aquella hora, cap partit s'emet en directe. Finalment, la ITT deia que una mateixa operadora no podia adquirir més de 116 partits.

Els 7 paquets de partits van ser aquests:

- Paquet A: 26 partits dissabte al migdia (12:45)
- Paquet B: 26 partits diumenge a la tarda (17:30)
- Paquet C: 26 partits diumenge al migdia (entre les 14:30 i les 15:15)
- Paquet D: 26 partits diumenge a la tarda (16:00)
- Paquet E: 26 partits dilluns a la nit (20:00)
- Paquet F: 12 partits dissabte a la tarda o entre setmana (17:30 si és dissabte)
- Paquet G: 12 partits dissabte al migdia o entre setmana (12:45 si és dissabte)¹⁴

Les televisions Sky i BT (totes dues de pagament) han estat les que han tingut els drets aquestes temporades. Sky ha emès 116 partits per temporada (paquets B, C, D, E i F) i BT 38 (A, G).

4.6.1.2 Els resums

Els resums en obert han estat per la BBC, la televisió pública anglesa. I ho ha fet a través del seu programa 'Match of the Day', un històric que porta emetent-se des de fa més de 50 anys.

4.6.2 Temporades 2016/17 a 2018/19

Com està dit, la 2015/16 va ser la última temporada d'un conjunt de 3, així que la Premier va llençar unes noves bases per adjudicar els lots a nous licitadors.

¹⁴ Tots els horaris de la llista són hora local.

Per a aquestes temporades, els tipus de lots són els mateixos que les anteriors:

- Partits en directe
- Resums en obert
- Partits en diferit
- Clips dels partits per Internet

4.6.2.1 Els partits

En aquestes, però, hi ha un lleu increment dels partits que es permeten televisar. Es passa dels 154 als 168, amb les mateixes condicions que les anteriors (és a dir, prohibició d'emetre per televisió partits a les 15:00 de la tarda hora local). La Premier ha detallat més el contingut de cada lot de partits i les condicions de cada un per a aquesta ITT¹⁵:

	Elecció del partit						Partits per club		
Paquets	1r	2n	3r	4t	5è	Total	Màx.	Mín.	Horari dels partits
A	6	14			8	28	5	1	28 partits dissabte a les 12.30
B	9		12		7	28	5	1	28 partits dissabte a les 17.30
C		15		6	7	28	5	1	28 partits diumenge a les 13.30- 14.15
D	18			10		28	5	1	28 partits diumenge a les 16.00- 16.30
E			15	13		28	4	1	28 partits dilluns a les 20:00 (mínim 18) o divendres a les 19:30 -20.00 (màxim 10)
F	3	7		4		14	3	0	6 partits entre setmana al vespre i 8 partits els dissabtes
G	2	2	8	2		14	2	0	8 partits en dies festius i 6 partits diumenge
Total	38	38	35	35	22	168	29	5	

Taula 15. ITT Premier League, temporades 2016-2019. Font: Web de la Premier League.

¹⁵ Horaris locals.

Pocs canvis, però, en les televisions amb drets, ja que tant Sky com BT repeteixen com a ostentadores dels drets. Sky tindrà 126 partits per temporada amb els packs A, C, D, E i G; BT n'oferirà 42 a través dels packs B i F.

4.6.2.2 Els resums

Tampoc hi haurà canvis en els resums, ja que la BBC oferirà de nou, durant les pròximes 3 temporades, els resums en obert.

Per tant, el model dels pròxims 3 anys a la Premier poc canviarà respecte les últimes 3 temporades.

Temporades	Temporades 2013/14 a 2015/16	Temporades 2016/17 a 2018/19
Partits emesos en directe per temporada	154	168
Horaris per als partits emesos	Principalment 5	Principalment 5
Televisions posseïdores dels drets dels partits	Sky: 5 paquets BT: 2 paquets	Sky: 5 paquets BT: 2 paquets
Televisió amb dret als resums en obert	BBC	BBC
Horari protegit de les televisions	15:00h (hora local)	15:00h (hora local)

Taula 16. Novetats a partir de la temporada 2016/17. Font: Pròpia a través de les dades ofertes per la web de la Premier League.

4.6.3 El tractament de les televisions

Un cop vist les condicions que hi posa la Premier i que les televisions amb els drets audiovisuals seran les mateixes en els pròxims anys que les últimes posseïdores, es visualitzarà el tractament que li donen al producte aquests canals.

4.6.3.1 Tractament dels partits

No es farà una concreció del tractament dels partits, ja que, com s'ha vist, el funcionament és molt diferent, en el sentit que, al televisar-se una quantitat limitada de partits, els canals no han de cuidar-se de 8 partits en un cap de setmana, sinó d'un, dos o tres. Per tant, és lògic que es faci un tractament més propens al que s'ha fet a Espanya amb el partit emès a Canal+ Partidazo. És a dir, incloent prèvies, post partit i comentaristes presents al camp.

4.6.3.2 Tractament dels resums

‘Match of the Day’ és el nom del programa del canal que ostenta els drets dels resums en obert a Anglaterra, la BBC. Comparativament, i centrant-nos en la temporada 2015/16, té moltes similituds amb TVE a Espanya: la televisió que té aquests drets, en obert, pública, etc. amb la diferència de que TVE va haver de rescindir el contracte¹⁶.

‘Match of the Day’ s'emet els dissabtes a la nit presentat per Gary Linecker, mentre que els diumenges, llavors anomenat ‘Match of the Day 2’ és presentat per Mark Chapman. Tots dos s'emeten pel principal canal de la BBC, BBC One.

L'estructura bàsica d'aquest programa en la seva edició de dissabte és la següent:

- Sumari de partits que s'han jugat, sense anunciar el marcador.
- Resum del partit número 1.
- Anàlisi i comentaris sobre el partit número 1.
- Resum del partit número 2.
- Anàlisi i comentaris sobre el partit número 2.
- ...
- Classificació
- Altres (portades dels diaris, etc.)

La de diumenge seria la següent:

- Sumari de partits que s'han jugat diumenge, sense anunciar marcador.
- Resum del partit número 1.

¹⁶ Veure pàgina 40.

- Anàlisi comentaris sobre el partit número 1.
- ...
- Resums breus dels partits de dissabte, sense anunciar marcador.
- Classificació
- Altres

La BBC envia a cada estadi, tant dissabtes com diumenges, un comentarista i aquest narra el partit com si la retransmissió fos en directe. Després, a l'hora d'editar els resums, es conserven aquests comentaris del directe, no s'anuncia el marcador i per tant, el factor sorpresa és total si l'espectador no sap com han quedat els partits, ja que el resultat no es pot conèixer fins un cop finalitzat el resum. Els canals posseïdors dels partits, Sky i BT, també tenen el dret d'emetre els resums.

4.6.4 Comparativa

La comparativa entre la LFP i la Premier League es farà a través dels horaris, els partits i els programes de resums.

4.6.4.1 Els horaris i els partits

Si la LFP proposa de manera habitual, en el cas de la Primera Divisió, 10 horaris per els 10 partits, a la Premier n'hi ha molts menys. Normalment oscil·len entre les 5 i les 6 franges horàries, de manera que múltiples partits coincideixen en horari.

A la Premier, l'habitual és que els partits es juguin sobretot dissabte, alguns diumenge i de tant en tant, un partit els dilluns. Durant la temporada 2015/16, només es va jugar un partit divendres, el de la segona jornada entre l'Aston Villa i el Manchester United, i es va jugar per raons de seguretat, ja que coincidia amb un altre esdeveniment esportiu i la policia va demanar que es mogués d'horari. Per tant, divendres no ha estat tradicionalment un dia de futbol a Anglaterra. Això, però, pot canviar a partir de la temporada 2016/17, on un dels paquets inclou l'opció de televisar partits divendres al vespre. A Espanya, com s'ha vist, la jornada oscil·la, gairebé sense excepció, entre divendres i dilluns.

Si només es miren els partits emesos per televisió, a Anglaterra, generalment, passa el mateix que a Espanya: cada partit té la seva franja horària i no se solapen. Els únics partits que sí ho fan són els que es juguen a les 15:00 hora local, que són aquells que no es televisen. La qüestió que caldria saber és que si a Anglaterra es televisessin els 10 partits, hi hauria també una diversificació total dels horaris? L'únic que se sap és que sí que n'hi ha només en els partits que es televisen, i la tendència és que cada cop se'n televisen més. Durant les temporades 2010/11 a 2012/13 es van televisar 138 partits; entre les 2013/14 a 2015/16, 154; i per a les següents tres, es televisaran 168 per temporada.

La Premier League no permet que s'emetin els partits que es juguen a les 15:00 hora local amb el propòsit de "fomentar l'assistència i la participació en tots els nivells de l'esport a l'hora tradicional en què el futbol anglès es juga a tot el país". La prohibició va des de les 15:00 fins les 17:00.

4.6.4.2 Els programes de resums

Cada cop és més difícil no conèixer el resultat d'un partit. Ràdios, televisions temàtiques, webs digitals, aplicacions del mòbil... existeixen un munt de fonts per on les quals ens arriben els marcadors. En el passat, però, quan això era més difícil, el factor sorpresa encara era més important.

Tot i això, el fet que no es televisin tots els partits, cosa que no passa a Espanya, ajuda a poder realitzar aquest tipus de format que realitzen els programes de resum com 'Match of the Day'. Això no podria impedir, però, que a Espanya no s'embrés un model similar a l'anglès pel que fa a aquest tipus de programa.

Durant la temporada 2015/16 els dos principals programes de resums de les televisions amb drets han estat, com s'ha vist, 'El Día del Fútbol' i, fins la seva fi d'emissió, 'Estadio 1'.

En el primer cas, el programa s'emetia tant per Canal+ Liga com per el dial #0. Canal+ Liga era el canal per on s'emetien els partits, però en el cas de #0, no. Aquest és un canal que ve de sèrie amb la plataforma televisiva de Movistar, sense que calgui contractar un paquet apart per veure'l com si passa amb Canal+ Liga. És a dir, pot haver

molta gent que tingui contractat Movistar+ i tingui #0 però no Canal+ Liga. És un fet que es podria tenir en compte a l'hora d'utilitzar el factor sorpresa que fa servir la BBC.

En el cas de 'Estadio 1', fins que la CNMC va prioritzar el dret a la informació i va permetre a la resta de canals emetre fins a un minut i mig de resum per partit, TVE tenia els drets gairebé en exclusiva dels resums, ja que fins llavors, els informatius només podien emetre un minut i mig de tota la jornada. Aquest fet s'hauria pogut aprofitar per utilitzar el factor sorpresa, però el programa va estar focalitzat en altres aspectes.

Pel que fa a la resta de continguts, el format de 'El Día del Fútbol' és més semblant al de 'Match of the Day'. Tot i que aquest últim és més pur en el model resum1-anàlisi1-resum2, 'El Día del Fútbol' segueix una estructura similar però fent més èmfasi en els clubs grans i en les opinions. 'Estadio 1' és totalment diferent, mescla més les seccions i la tertúlia és l'apartat més prioritari.

La BBC complementa 'Match of the Day' i 'Match of the Day 2' amb 'Match of the Day 2 Extra' i 'Match of the Day 3', dos espais on sí tenen més cabuda les tertúlies i l'anàlisi de la jornada.

Pel que fa a l'ordre dels resums, 'Match of the Day' els emet segons "la qualitat del partit, la importància dels resultats per decidir el títol o el descens, o simplement per la quantitat de gols que s'han marcat". I segons s'afirma en la mateixa web del programa, "la intenció és emetre no menys de cinc minuts de de cada partit". També pot afectar, segons horaris, si els partits són més recents o menys. 'El Día del Fútbol' precisament té aquest criteri per establir l'ordre dels resums, mentre que 'Estadio 1' no tenia un criteri fix.

Una tendència generalitzada

La manera de fer de 'Match of the Day' no és exclusiva. El factor sorpresa que s'ha anat remarcant també s'aplica en els espais 'Goals on Sunday', de Sky, i 'Premier League Review', editat per la pròpia Premier i que emeten els canals amb drets. És un programa amb un format similar 'Compact Liga' a Espanya, però amb aquest factor sorpresa on no s'anuncia el marcador abans de visionar els resums. Com es pot veure, el format de

‘Match of the Day’, que poc té a veure amb els programes de resums a Espanya, és el referent en altres programes d’Anglaterra.

COMPARATIVA: FUNCIONAMENT DELS PROGRAMES DE RESUM			
Nom del programa	El Dia del Fútbol	Estadio 1	Match of the Day
Plataforma/canal			
Factor sorpresa	No	No	Sí
S’anuncien els marcadors a l’inici del programa	Sí	Sí	No
Resums narrats o comentats?	Comentats	Comentats	Narrats
Entrevistes	Personalitzades	D’altres plataformes	Personalitzades
Resums de Primera Divisió	Sí	Sí	Sí
Resums de Segona Divisió	Sí	No	No
Anàlisis	Sí	Sí	Sí
Tertúlies	Poques	Freqüents	No
Segueix la seqüència resum-anàlisi del partit resumit; resum 2-anàlisi del partit resumit 2; etc.	Sí	No	Sí
Segueix un ordre definit dels resums: de més recent a més llunyà	Sí	No	Sí, amb criteris variables
El programa del diumenge torna a emetre els resums de dissabte	Sí	No	Sí

Taula 17. Comparativa programes de resums espanyols amb els anglesos. Font: pròpia.

5. CONCLUSIONS

La venta centralitzada canvia moltes coses en la qüestió dels drets audiovisuals. Tot i que aquest aspecte no s'ha tractat en el treball, probablement la més important sigui en el repartiment dels diners obtingut de les televisions entre els clubs de la Primera i la Segona Divisió de la LFP.

En realitat, però, aquest aspecte només és un més que reflecteix una característica de la venta centralitzada: ordre. Aquí no s'entra a valorar si la aquesta venta concentrada és millor o pitjor que la individual, però el que sí que és evident és que hi ha més uniformitat, més delimitacions i una marca més reconeixible.

La LFP sembla agafar, doncs, molt més protagonisme. Les condicions que imposa en les bases de concurs signifiquen tota una novetat en el panorama televisiu del futbol. I aquestes, com s'ha pogut comprovar, són encara més nombroses a partir de la temporada 2016/17. Un dels principals trets seria el tema de la producció. Independentment de la televisió que tingui els drets, la producció corre a càrrec de la Lliga. I sobretot amb la creació dels canals anomenats Canal Liga TV, i per el qual la LFP ven directament ja no només la producció d'imatges dels partits, sinó tot un canal sencer que inclou aquests, amb tota la resta de continguts, periodistes, etc. És aquí on es veu aquesta uniformitat o aquesta marca.

Sigui com sigui, dóna la sensació que la venta centralitzada era una qüestió que urgia. La Lliga era la única de les grans que encara no tenia aquest model imposat, i, tot i que la seva aplicació no era obligatòria fins la temporada 2016/17, les parts van contribuir a que s'apliqués una temporada abans.

També s'ha vist que tot i el nou ordre i les noves restriccions que ha donat la LFP per a les televisions, les operadores amb els drets han ofert el producte de manera similar, fidels als seus estils i sense aportar grans novetats. Això sí, de moment només han tingut un any per a adaptar-se al nou format, i ja es veurà si finalment apliquen grans canvis o si la tònica és la mateixa. El que és evident és que el marge d'actuació de les televisions és més limitat ara que amb la venta individualitzada, i ho serà encara més les tres pròximes temporades, excepte si la CNMC intervingués per posar fre a les limitacions de la LFP, com ja ha passat en la temporada 2015/16.

6. **BIBLIOGRAFIA**

Aclaraciones y consultas, LaLiga (2015).

Andrews, R. (4 de gener de 2012). Premier League Broadcast Rights, 2010/11, 2011/12 & 2012/13. *GigaOm*. Recuperat de <https://gigaom.com/2012/01/04/epl2010/>

Arranz, R. (9 de juliol de 2015). Tebas subasta los derechos de la Liga: Telefónica y Mediapro pujarán, con Al Jazeera en la recámara. *Vózpopuli*. Recuperat de <http://vozpopuli.com/economia-y-finanzas/65128-tebas-subasta-los-derechos-de-la-liga-telefonica-y-mediapro-pujaran-con-al-jazeera-en-la-recamara>

Bases para la solicitud de ofertas para la comercialización de los derechos de explotación de contenidos audiovisuales del campeonato nacional de liga de Primera y Segunda División y de la Copa de S.M. el Rey para las temporadas 2016/2017 a 2018/2019 (2015). Liga de Fútbol Profesional, LaLiga (2015).

BBC awarded Premier League highlights. (2012). Recuperat el 20 de maig de 2016, de <http://www.premierleague.com/en-gb/news/news/2011-12/may/bbc-awarded-premier-league-highlights.html>

BBC One Match of the Day (<http://www.bbc.co.uk/programmes/b007t9y1>)

Blanco, J. M. (2001). Las retransmisiones deportivas como género periodístico espectacular y dramático. *ZER Revista de Estudios de Comunicación*, 11, 227-272. Recuperat l'1 de febrer de 2016, de <http://www.ehu.eus/zer/eu/hemeroteca/gaia/Las-retransmisiones-deportivas-como-gnero-periodstico-espectacular-y-dramtico/158>

Bonaut, J. (2006). *Televisión y deporte: la influencia de la programación deportiva en el desarrollo histórico de TVE durante el monopolio de la televisión pública (1956-1988)*. (Tesi doctoral). Universitat de Navarra. Pamplona.

Bonaut, J. (2010). El eterno problema del fútbol televisado en España: una perspectiva histórica de la lucha por los derechos de retransmisión de la Liga de Fútbol Profesional (LFP). *Comunicación y Sociedad*, vol. 23, 2, 73-75.

Bonaut, J. (2014). Los programas de resumen futbolístico de TVE durante el monopolio de la televisión pública: características y rasgos de innovación. *Estudios sobre el mensaje periodístico*, Vol.20, Número especial, 91-104. Recuperat el 20 de maig de 2016, de <http://revistas.ucm.es/index.php/ESMP/article/viewFile/45092/42461>

Bourg, J. F. (2003). Economía del deporte y de la televisión. *Revista Telos*, 38. Recuperat el 20 de gener de 2016, de http://www.quadernsdigitals.net/index.php?accionMenu=hemeroteca.VisualizaArticuloIU.visualiza&articulo_id=6272

BSkyB acquires UK long-form linear broadcast rights (2013). Recuperat el 19 de maig de 2016, de <http://www.premierleague.com/en-gb/news/news/2012-13/jan/bskyb-acquires-premier-league-uk-long-form-linear-rights.html>

BSkyB and BT on securing League rights. (2012). Recuperat el 20 de maig de 2016, de <http://www.premierleague.com/en-gb/news/news/2012-13/jun/bt-and-bskyb-delighted-to-win-rights.html>

Cano, F. (5 de novembre de 2015). La trampa de la venta centralizada: Tebas se ‘adjudica’ la producción de los partidos. *Prnoticias*. Recuperat de <http://prnoticias.com/television/20146066-venta-centralizada-tebas-se-adjudica-la-produccion-partidos>

Competencia censura la venta de derechos que propone Tebas. (2015). Recuperat el 23 d’abril de 2016, de http://futbol.as.com/futbol/2015/07/08/primer/1436353486_626429.html

Eccleshare, C. (10 de febrer de 2015). Premier League TV rights announcement: as it happened. *The Telegraph*. Recuperat de <http://www.telegraph.co.uk/sport/football/competitions/premier-league/11403452/Premier-League-TV-rights-announcement-live-as-Sky-Sports-and-BT-go-head-to-head.html>

Escrito de alegaciones presentado en la CNMC, LaLiga (2015).

Evolución del proceso de solicitud de ofertas para la comercialización de los derechos de explotación de contenidos audiovisuales para las temporadas 2016/2017 a 2018/2019, LaLiga (2015).

Faq and Contact us (<http://www.premierleague.com/content/premierleague/en-gb/contact-us.html>).

Fernández, E. (15 d'abril de 2015). Gol 'a medias' de Mediapro y Al Jazeera con el lanzamiento de beIN. *El Mundo*. Recuperat de <http://www.elmundo.es/television/2015/04/15/552d6a0f22601d09798b4587.html>

Fernández, E. (2009). Juegos Olímpicos de Verano y derechos audiovisuales. Evolución y restos en el entorno New Media. *Revista Latina de Comunicación social*, 64, 1000-1010. Recuperat el 29 de febrer de 2016, de http://www.revistalatinacs.org/09/art/876_Barcelona/77_144_Fernandez.html

Fernández, S. (19 de juny de 2015). Hay acuerdo por la tele. *Marca*. Recuperat de <http://www.marca.com/2015/06/19/futbol/1adivision/1434705044.html>

Finalización del proceso de solicitud de ofertas para la adjudicación de Lotes para las temporadas 2016/2017 a 2018/2019, LaLiga (2015).

Fixture changes explained. (2016). Recuperat el 22 de maig de 2016, de <http://www.premierleague.com/en-gb/matchday/fixture-changes-explained.html>

Forcada, D. (10 de juliol de 2015). Telefónica cierra un acuerdo con la Liga para emitir en exclusiva todo el fútbol. *El Confidencial*. Recuperat de http://www.elconfidencial.com/comunicacion/2015-07-10/telefonica-ultima-un-acuerdo-con-la-liga-para-emitir-en-exclusiva-todo-el-futbol_923616/

Forcada, D. (8 de juliol de 2015). Competencia carga contra la LFP porque su sistema permite adjudicaciones a dedo. *El Confidencial*. Recuperat de http://www.elconfidencial.com/comunicacion/2015-07-08/la-cnmc-tumba-con-un-dictamen-demoledor-el-sistema-de-venta-cenralizada-de-la-liga_918339/

Garcia, J. (2011). Modelo centralizado versus modelo individualizado. Derechos de fútbol y retransmisiones deportivas en Europa. *Revista Telos*, 86, 126-136. Recuperat el 20 de desembre de 2015, de <https://telos.fundaciontelefonica.com/url-direct/pdf-generator?tipoContenido=articuloTelos&idContenido=2011012416270001&idioma=es>

García, J.; Alcolea, G. (2011). Los derechos audiovisuales de retransmisiones deportivas y su repercusión en el mercado televisivo español. *Razón y palabra*, 77. Recuperat el 14 de desembre de 2015, de

http://www.razonypalabra.org.mx/varia/77%20a%20parte/16_GarciaAlcocea_V77.pdf

García, J.; Alcolea, G. (2013). Derechos audiovisuales de retransmisiones deportivas y modelos de negocio. El mercado español de televisión. *Revista TELOS*, 96. Recuperat el 17 de desembre de 2015, de <https://telos.fundaciontelefonica.com/url-direct/pdf-generator?tipoContenido=articuloTelos&idContenido=2013102313490001&idioma=es>

Gent, T. (productor i director). *Match of the Day at 50* (documental). Anglaterra: BBC.

Gibson, O. (10 de febrero d 2015). Premier League TV rights grow to £5.1bn but case for redistribution strengthens. *The Guardian*. Recuperat de <https://www.theguardian.com/football/blog/2015/feb/10/premier-league-tv-rights-grow-sky-sports>

Grupo MEDIAPRO (<http://www.mediapro.es/esp/introduccion.php>)

Guimerá, J.; Santana, G. (1998). La “ley del fútbol”*. *Anales de la Facultad de Derecho*, 15, 271-296.

Hernández, J. (8 de juliol de 2015). Hoy se abre la subasta para comprar el fútbol televisado. *As*. Recuperat de http://futbol.as.com/futbol/2015/07/08/primera/1436312714_666867.html

Informe CNMC sobre la propuesta de LNFP de condiciones para la comercialización centralizada de los derechos audiovisuales de campeonato nacional de fútbol en las temporadas 2015/2016 a 2017/2018, Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia (2015).

La CNMC aprueba la operación de concentración Telefónica y DTS con compromisos sometidos a vigilancia (2015). Recuperat el 3 de gener de 2016. de <http://cnmc.es/CNMC/Prensa/TabId/254/ArtMID/6629/ArticleID/1211/La-CNMC-aprueba-la-operaci243n-de-concentraci243n-Telef243nica-y-DTS-con-compromisos-sometidos-a-vigilancia.aspx>

La CNMC resuelve el conflicto entre la Liga de Fútbol Profesional y Mediaset (2016). Recuperat el 20 de març de 2016, de

<http://www.cnmc.es/CNMC/Prensa/TabId/254/ArtMID/6629/ArticleID/1612/La-CNMC-resuelve-el-conflicto-entre-la-Liga-de-F250tbol-Profesional-y-Mediaset.aspx>

La CNMC resuelve el conflicto entre la Liga de Fútbol Profesional y Mediaset, Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia (2016).

La LFP dice que el informe de la CNMC despeja el camino para abrir el concurso de comercialización (2015). Recuperat el 24 d'abril de 2016, de <http://www.efe.com/efe/espana/deportes/la-lfp-dice-que-el-informe-de-cnmc-despeja-camino-para-abrir-concurso-comercializacion/10006-2659427>

La Liga de Fútbol Profesional (LaLiga) (<http://www.laliga.es/lfp/>)

La venta centralizada de los derechos de TV no podrá aplicarse antes de la temporada 2016/2017. (2014). Recuperat el 2 de maig de 2016, de <http://iusport.com/not/1690/la-venta-centralizada-de-los-derechos-de-tv-no-podra-aplicarse-antes-de-la-temporada-2016-2017/>

LaLiga. Memoria 2014-2015 (<http://memorias.laliga.es/2014-2015/es/index.html>).

Ley 21/1997, de 3 de julio, reguladora de la Emisiones y Retransmisiones de Competiciones y Acontecimientos Deportivos, BOE 159 (1997).

Ley 7/2010, de 31 de marzo, General de la Comunicación Audiovisual, BOE 79 (2010).

Live UK TV fixtures for April and May released. (2016). Recuperat el 22 de maig, de 2016 de <http://www.premierleague.com/en-gb/news/news/2015-16/feb/260216-live-uk-television-fixtures-for-april-may-released.html>

Live UK TV fixtures for February and March released. (2016). Recuperat el 22 de maig de 2016, de <http://www.premierleague.com/en-gb/news/news/2015-16/jan/210116-live-uk-television-fixtures-for-march-released.html>

Luis, J. (26 de febrer de 2016). Primera consecuencia de acabar con los goles en TVE: Estadio 1 desaparece de la parrilla. *ADSLZONE.TV*. Recuperat de <http://www.adslzone.tv/2016/02/26/primera-consecuencia-de-acabar-con-los-goles-en-tve-estadio-1-desaparece-de-la-parrilla/>

Luis, J. (7 de desembre de 2015). La CNMC permitirá a las TV privadas emitir resúmenes de 90 segundos por partido. *ADSLZONE.TV*. Recuperat de <http://www.adslzone.tv/2015/12/07/la-cnmc-permitira-a-las-tv-privadas-emitir-resumenes-de-90-segundos-por-partido/>

Marín, E. (28 d'abril de 2015). "Algunos de mis hijos también me grita en casa lo de '¡Tebas, vete ya!'" *El Confidencial*. Recuperat de http://www.elconfidencial.com/deportes/futbol/2015-04-28/javier-tebas-liga-el-confidencial_783287/

Marín, J. (2003). Las retransmisiones deportivas en televisión. *Comunicación*, 2, 41-50.

Marshall-Bailey, T. (14 d'agost de 2015). Why are Manchester United playing Aston Villa on a Friday night? *Manchester Evening News*. Recuperat de <http://www.manchestereveningnews.co.uk/sport/football/football-news/manchester-united-playing-aston-villa-9861164>

Match of the Day 2 moves to BBC One. (2012). Recuperat el 20 de maig de 2016, de <http://www.premierleague.com/en-gb/news/news/2012-13/jul/match-of-the-day-two-moves-to-bbc-one.html>

Matilla, A. (10 de juliol de 2015). Telefónica compra la Liga 15/16 en exclusiva por 600 millones. *As*. Recuperat de http://futbol.as.com/futbol/2015/07/10/primera/1436543130_356108.html

Muñoz, R. (29 de juliol de 2015). Vodafone y Orange ofrecerán la Liga y Copa a sus abonados. *El País*. Recuperat de http://economia.elpais.com/economia/2015/07/29/actualidad/1438173450_625509.html

Nota informativa (<http://www.laliga.es/noticias/nota-informativa-27>)

Nuevas Bases para la solicitud de ofertas para la comercialización de los derechos de explotación de contenidos audiovisuales del campeonato nacional de Liga de Primera División y de la Copa de S.M. el Rey para la temporada 2015/2016, LaLiga (2015).

Orange y Vodafone emitirán la Liga las tres próximas temporadas. (2015). Recuperat el 12 d'abril de 2016, de <http://www.elmundo.es/television/2016/04/11/570b76ae268e3e10108b45ab.html>

Premier League announces audio-visual rights. (2012). Recuperat el 19 de maig de 2016, de <http://www.premierleague.com/en-gb/news/news/2012-13/jun/premier-league-announces-audio-visual-rights.html>

Premier League awards UK highlights rights. (2015). Recuperat el 21 de maig de 2016, de <http://www.premierleague.com/en-gb/news/news/2014-15/jan/290115-premier-league-awards-UK-highlights-rights-to-bbc.html>

Premier League awards UK live broadcast rights for 2016/17 to 2018/19. (2015). Recuperat el 21 de maig de 2016, de <http://www.premierleague.com/en-gb/news/news/2014-15/feb/100215-premier-league-uk-live-broadcasting-rights-announced.html>

Premier League clubs to share record amount of UK TV deal. (2015). Recuperat el 21 de maig de 2016, de <http://www.premierleague.com/en-gb/news/news/2014-15/mar/260315-premier-league-clubs-to-share-record-amount-of-TV-deal.html>

Premier League issues ITT for UK audiovisual broadcasting rights. (2014). Recuperat el 21 de maig de 2016, de <http://www.premierleague.com/en-gb/news/news/2014-15/dec/premier-league-issues-invitation-to-tender-for-UK-audiovisual-broadcasting-rights.html>

Premier League statement on ITT. (2012). Recuperat el 19 de maig de 2016, de <http://www.premierleague.com/en-gb/news/news/2011-12/may/premier-league-statement-030512.html>

Premier League TV rights 2013 – 2016: Sky Sports win 5 packages, while BT win 2 – ESPN lose all rights. (2012). Recuperat el 19 de maig de 2016, de <http://tvnewsroom.site/sky-sports/premier-league-rights-2013-2016-sky-sports-win-5-packages-bt-win-2-45796/>

Puig, J. M. (2006): Màrqueting olímpic: una perspectiva històrica: lliçons universitàries olímpiques. *Bellaterra: Centre d'Estudis Olímpics (UAB). Càtedra Internacional d'Olimpisme*. Recuperat de http://ceo.uab.cat/img/cat_puig.pdf

Qué es la CNMC (<http://cnmc.es/es-es/cnmc/sobrelacnmc.aspx>)

Real Decreto-Ley 5/2015 de 30 de abril de medidas urgentes en relación con la comercialización de los derechos de explotación de contenidos audiovisuales de las competiciones de fútbol profesional, BOE 104 (2015).

Redondo, D. (8 de gener de 2014). La Liga en abierto no interesa. *Cadena Ser*. Recuperat de http://cadenaser.com/ser/2014/01/08/television/1389152126_850215.html

Requena, N. (18 de gener de 2016). La CNMC dicta sentencia: la LFP debe permitir que Mediaset ofrezca los resúmenes de La Liga. *ADSLZONE.TV*. Recuperat de <http://www.adslzone.tv/2016/01/18/la-cnmc-dicta-sentencia-la-lfp-debe-permitir-que-mediaset-ofrezca-los-resumenes-de-la-liga/>

Ronda de Ofertas para los Lotes 1, 2, 3 y 4, LaLiga (2015).

Sale, C. (10 de febrer de 2015). Sky Sports dominate £5bn Premier League TV rights deal as BT Sport are left with two live football packages. *Daily Mail*. Recuperat de <http://www.dailymail.co.uk/sport/football/article-2947293/Premier-League-rights-retained-Sky-BT-Sport-record-5-bn-deal-Sky-s-monopoly-Sunday-games-broken.html>

Sanz, D. (26 d'agost de 2015). Movistar+ comparte la Liga pero no a Robinson y Carlos Martínez. *El Mundo*. Recuperat de <http://www.elmundo.es/television/2015/08/26/55dcd27a46163f1e3d8b4591.html>

Telefónica formaliza la compra de PRISA del 56% de Canal+ (2015). Recuperat el 3 de març de 2016, de http://economia.elpais.com/economia/2015/04/30/actualidad/1430414041_634557.html

Tv por cable (<http://www.televisiondigital.gob.es/TelevisionDigital/formas-acceso/Paginas/tv-cable.aspx>)

Tv por satélite (<http://www.televisiondigital.gob.es/TelevisionDigital/formas-acceso/Paginas/tv-satelite.aspx>)

TVE adquiere en exclusiva los resúmenes de la Liga de fútbol. (2015). Recuperat el 10 de maig de 2016 de <http://www.elmundo.es/television/2015/07/30/55ba465e46163fc06d8b45a3.html>

TVE prepara el fin de 'Estadio 1', su programa de resúmenes de la Liga de Fútbol. (2016). Recuperat el 5 de maig de 2016, de <http://prnoticias.com/television/television-y-futbol/20149637-tve-fin-estadio-1-resumenes-liga-futbol>

Tyers, A. (10 de febrer de 2015). Premier League TV rights: when and where to watch the football. *The Telegraph*. Recuperat de <http://www.telegraph.co.uk/sport/football/competitions/premier-league/11403580/Premier-League-TV-rights-when-and-where-to-watch-the-football.html>

Vodafone y Orange adquieren los derechos de la Liga BBVA y la Copa del Rey (2015). Recuperat el 8 de febrer de 2016, de <http://www.lavanguardia.com/deportes/futbol/20150729/54434662926/vodafone-tv-derechos-liga-bbva-copa-del-rey.html>